

372 21
บ 795 ศ
ร 3

ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียน
กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
'ของ'
เบญจา 'วงศ์ประเสริฐ

เสนอตอบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

h 291496

[- 4 ต.ค. 2549

ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียน
กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
เบญญา วงษ์ประเสริฐ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

เบญจา วงษ์ประเสริฐ (2549) ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ในสถานพัฒนาเด็ก
ปฐมวัยและโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศม (การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม
รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ , อาจารย์ ดร. ราชนัย บุญธิมา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความต้องการ การฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็ก
ปฐมวัยและโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบระดับความต้องการ จำแนกตามอายุ
วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และสถานที่ทำงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เลี้ยงเด็กที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและ
โรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2547 จำนวน 458 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า มีความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t) การทดสอบค่า (F) และการทดสอบ
ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการศึกษาพบว่า

1 ผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์มีความต้องการการฝึกอบรม
อยู่ในระดับมาก

2 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียน
จำแนกตาม ระดับอายุ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่ามีความต้องการการฝึกอบรมแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้นสถานที่ทำงานมีความต้องการการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

**THE TRAINING NEEDS OF CAREGIVERS IN CHILD CARE CENTER AND SCHOOLS OF
SRINAKHARIN GROUP, BANGKOK METROPOLITAN**

AN ABSTRACT

BY

BENJA WONGPRASERT

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Development Education
at Srinakharinharawit University**

May 2006

Benja Wongprasert (2006) *The Training Needs of Caregivers in Early Childhood Development Centers and Schools, Srinakharin Group, Bangkok Metropolitan* Master thesis, M Ed. (Early Childhood Education), Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee Assoc. Prof Dr Kulaya Tantiphlachiva, Dr Rachun Boonthima

The purpose of this study was to investigate the training needs of caregivers in early childhood development centers and schools of Srinakharin Group, Bangkok Metropolitan and to compare the needs of the sample classified by age, education, teaching experience and workplace. The sampling group was composed of 458 caregivers in the academic year 2004. A rating scale questionnaire with 0.97 reliability was used to collect data. The data was analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-Test, F-Test and Scheffe method and SPSS Program.

The results were as follows:

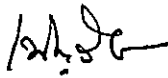
1. The caregivers in early childhood development centers and schools in Srinakharin Group have training need at high level.
2. Comparing the training needs of caregivers, classified by age, different educational level and experience were differently significant at 0.05 but have no differences in any workplace.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียน
กลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร

ของ
นางสาวเบญจา วงษ์ประเสริฐ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

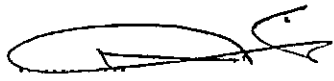
วันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

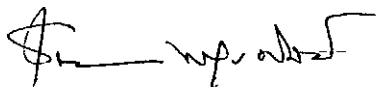
กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ราชนัย บุญธิมา)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา กรรมการที่ให้คำแนะนำข้อคิดและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ความเมตตาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และอาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชะคุปต์ ผศ. รัตนา จิวแหลม นายอุดมศักดิ์ นาคี นางอริภัทร สายนาค และนางสาวศิริพร รัตนกำเนิด ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนในชุมชน เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน ในเขต สะพานสูง มีนบุรี คลองสามวา คั่นนายาวหนองจอก ลาดกระบัง สวนหลวง และประเทศทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย และขอขอบคุณอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก คนเลี้ยงเด็ก ในเขตดังกล่าวที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่เอียง วงษ์ประเสริฐ คุณสาวลักษณ์ หนุรอด คุณนพดล บุตรสยาตรัส ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในทุกด้านตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้บริหาร ผู้อำนวยการวินัย ครัวมวงษ์ อดีตผู้บริหารโรงเรียนสุเหร่าบ้านม้า ซึ่งเป็นผู้จัดประกายในการศึกษาต่อปริญญาโท และคอยให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยมากมาย วาที่ ร้อยตรีวิเชียร อินทจันทร์ ผู้บริหารโรงเรียนสุเหร่าบ้านม้าปัจจุบันที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำการประสานงานติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ อนุญาตให้ใช้เวลายางานบางส่วนในการติดต่อหน่วยงานทางราชการเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณ คุณทิพวรรณ อธิกุลสินธุ์ คุณลักษณะ ฤทธาคนี คุณกรรณานุช เกษมสันต์ ณ อยู่ทชยา คุณเพิ่มศรี ชูวิเชียร และพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษาและคอยให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นสิ่งแทนคุณแด่คุณแม่และพี่ ๆ ที่เสียสละทุนทรัพย์จากการทำงานที่เหน็ดเหนื่อยที่เลี้ยงดูและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย และทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง และผู้วิจัยจะขอดำเนินรอยตามท่านทั้งหลายในการอบรมให้การศึกษาแก่เยาวชนในรุ่นต่อ ๆ ไปด้วยความอุตสาหะพยายาม

เบญจา วงษ์ประเสริฐ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
สมมุติฐานของการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย	8
ความหมายของการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย	8
จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย	8
หลักการจัดการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย	11
รูปแบบการจัดการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของกรุงเทพมหานคร	13
โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร	15
การแบ่งเขตการศึกษา	17
การจัดการศึกษาปฐมวัยในกลุ่มสทรินครินทร์	17
งานด้านการศึกษา	18
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	19
ความหมายของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	19
ลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	19
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เลี้ยงเด็ก	21
ความหมายของผู้เลี้ยงเด็ก	21
หน้าที่ของผู้เลี้ยงเด็ก	21
คุณสมบัติของผู้เลี้ยง	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม	25
ความหมายของการฝึกอบรม	25
ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม	26
การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาความจำเป็น	28
วิธีการจัดการฝึกอบรม	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เวลาจัดฝึกอบรม	31
ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความต้องการ	32
ทฤษฎีการสร้างแรงจูง	33
ทฤษฎีความต้องการ	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
งานวิจัยในประเทศ	35
งานวิจัยต่างประเทศ	36
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	42
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	45
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	56
ความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และการดำเนินการวิจัย	56
สรุปผลการวิจัย	57
อภิปรายผล	58
ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	67
ประวัติย่อผู้วิจัย	88

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนและโรงเรียนประถมศึกษา	40
2 จำนวนร้อยละของข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม	46
3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก	47
4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	48
5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย	49
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	50
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน	51
8 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้านจำแนกตามอายุของผู้เลี้ยงเด็ก	52
9 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้านจำแนกตามระดับการศึกษา ของผู้เลี้ยงเด็ก	53
10 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้านจำแนกตามประสบการณ์ การทำงานของผู้เลี้ยงเด็ก	54
11 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้านจำแนกตามลักษณะสถานพัฒนาเด็ก	55

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบความคิดของการวิจัย	6
2 แผนภาพการบริหารงานส่วนราชการสำนักงานเขต	14
3 แผนภาพระบบการบริหารการศึกษากรุงเทพมหานคร	16
4 แผนภาพแสดงลักษณะความต้องการขั้นต่าง ๆ ของมาสโลว์	34

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจแบบเปิดการปรับเปลี่ยนของสังคมเพื่อรับต่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่รวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่องานวิจัยและแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่ของครอบครัวในการผลิตสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และการอบรมเลี้ยงดูให้เติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมนับวันจะลดน้อยลง เนื่องจากครอบครัวต้องเผชิญกับภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจและสังคมหลายด้านในการเลี้ยงชีพ ดังจะเห็นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและขนาดของครอบครัวทั้งในชนบทและในเมืองที่เดิมเป็นครอบครัวที่ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูกหลายคนอยู่รวมกันกับปู่ ย่า ตา ยาย หรือเครือญาติฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ ในบริเวณบ้านเดียวกันมีจำนวนน้อยลง ในขณะที่ครอบครัวเดี่ยวที่พ่อ แม่ และลูกเพียง 1-2 คน มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น พ่อและแม่ต่างต้องช่วยกันหารายได้มาจุนเจือครอบครัวเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวทำให้เวลาในการเลี้ยงดูลูกลดลง ประกอบกับไม่มีลักษณะของครอบครัวขยายมาช่วยดูแลแทนได้เหมือนในอดีต (กุศล สุนทรธาดา, และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ 2544 1) นอกจากนี้พ่อแม่สมัยใหม่ยังขาดทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง และไม่มีเวลาในการดูแลลูกด้วยตนเอง จึงมีความจำเป็นต้องหาบุคคลอื่นที่มีความรู้และไว้วางใจได้มาช่วยดูแลเด็กแทน เพื่อให้ได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสม และเป็นการวางพื้นฐานการพัฒนาส่วนบุคคลนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนเข้าเรียนในระบบการศึกษาภาคบังคับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530 80) ด้วยเหตุนี้สถานรับเลี้ยงเด็กหลายรูปแบบจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ แบ่งเบาภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแทนครอบครัว สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการจัดบริการต่าง ๆ สำหรับ เด็กตามความต้องการและความจำเป็นของผู้ปกครอง การเตรียมสถานรับเลี้ยงดูเด็กถือเป็นบริการทางสังคมที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนอย่างถูกต้องเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย (กุศล สุนทรธาดา, และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ 2544 2) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัยหรือเด็กแรกเกิดถึง 6 ปีซึ่งเป็นวัยที่ต้องการการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ประสบการณ์และการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส จากบิดามารดา คนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเติบโตของสมองที่มีผลต่อสติปัญญา ความสามารถเพราะเด็กช่วงตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 6 ปี ระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตในอัตราสูงที่สุด คือ ประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ของผู้ใหญ่ปกติ (คณะกรรมการการพัฒนาศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก 2535 3) ซึ่งเป็นวัยที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิต ศักยภาพแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไปต่างเชื่อว่าประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยได้รับจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทุกด้านต่อเนื่องไป จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (เยาวพา เดชะคุปต์ 2536) การให้การดูแลและจัดการศึกษาแก่เด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

การจัดการศึกษาปฐมวัยได้รับการพัฒนามาจากโรงเรียนเด็กหรือการดูแลเด็กซึ่งต่อมาพัฒนาไปสู่รูปแบบการศึกษา ซึ่งนับเนื่องถึงปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยได้จำแนกออกเป็น 5 กลุ่มคือ

- 1) สถานที่ดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก ได้แก่ศูนย์ดูแลเด็ก บ้านรับเลี้ยงเด็ก
- 2) โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล ได้แก่โรงเรียนเด็กเล็ก และโรงเรียนเตรียมอนุบาล
- 3) โรงเรียนอนุบาล
- 4) โรงเรียนเตรียมประถมศึกษาปีที่ 1 และ
- 5) โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2542 19-20) โดยเฉพาะ สถานที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กซึ่งใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติใช้คำว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหมายถึง ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 15)

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งทำหน้าที่ให้การดูแลเด็กมีอยู่ในหลายสังกัด ได้แก่ กลุ่มกระทรวงสาธารณสุข ศูนย์โภชนาการ กรมอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์สภวิทยาดิจิตวิทย์วิทยาลัยพยาบาลและโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวง กลุ่มกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนเด็กเล็กในวัด กลุ่มมหาวิทยาลัย มีโรงเรียนเด็กเล็กในโรงเรียนสาธิต กลุ่มองค์กรเอกชน มีศูนย์พัฒนาขั้นมูลฐาน สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย สถานเลี้ยงเด็กกลางวันสมาคมวายุดับบลิว ซี เอ สถานเลี้ยงเด็กที่จัดตามบ้านเอกชน กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีสถานเลี้ยงเด็กของสำนักงานอนามัยและโรงเรียนในสังกัด (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2543 20)

สำหรับกรุงเทพมหานครได้จัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสำนักงานพัฒนาชุมชนซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการและสำนักอนามัยซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็กและการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล 1 มีจำนวน 415 โรงเรียน โรงเรียนระดับอนุบาล 2 จำนวน 426 โรงเรียน (กองวิชาการ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 2542 1) ภารกิจของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของกรุงเทพมหานครที่สำคัญประกอบด้วย 1) พัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กเล็ก และลดอัตราทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน 2) เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ในขณะที่ผู้ปกครองออกไปประกอบอาชีพและช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน 3) เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน (สำนักพัฒนาชุมชน 2545 29)

ตามหน้าที่ดังกล่าวกรุงเทพมหานครได้จัดบุคลากรโดยกำหนดอัตราส่วนไว้ว่าผู้ดูแล 1 คน ต่อเด็กอายุ 0-1 ปี ไม่เกิน 3 คน ผู้เลี้ยงดู 1 คน ต่อเด็กอายุ 2-3 ปี ไม่เกิน 6 คน(ข้อบังคับกรุงเทพมหานคร 2541) โดยกรุงเทพมหานครได้กำหนดคุณสมบัติสำคัญของผู้เลี้ยงดูเด็กไว้ว่า 1) มีสัญชาติไทย 2) เพศหญิง มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 55 ปี 3) มีความรู้ไม่น้อยกว่า มศ 3 หรือเทียบเท่า 4) มีความสามารถเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ 5) มีภูมิสำเนาใกล้เคียงเดินทางมาปฏิบัติงานได้สะดวก 6) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก 7) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท 8) มีสุขภาพแข็งแรง ผ่านการตรวจสุขภาพก่อนการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ต้องมีใบรับรองแพทย์ และต้องมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ไม่เป็นโรคเรื้อน วัณโรค เหาซาง ติดยาเสพติด และพิษสุราเรื้อรัง 9) มีระดับวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสมทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ความอ่อนโยน ที่จะเอื้ออำนวยต่อการทำหน้าที่เลี้ยงดู เด็กได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาเด็กปฐมวัยมิใช่เป็นเพียงผู้ดูแลเท่านั้นแต่ยังต้องมีการศึกษาด้วยอีกทั้งสังคมในโลกปัจจุบันได้พัฒนาไปสู่สังคมสารสนเทศ (Information society) จำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานต้องพัฒนาตนให้ทันความรู้ ทันสังคม โดยเฉพาะผู้ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลเด็กปฐมวัย ที่ต้องดูแลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และพัฒนาความสามารถนำวิทยาการใหม่ ๆ มาสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-Based Society) ดังนั้น ผู้เลี้ยงดูเด็กควรได้รับ การฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เพื่อการฝึกอบรมนั้นจะได้ตรงตามความต้องการของผู้เลี้ยงดู อันจะนำความต้องการไปฝึกอบรมให้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (skill) ความสามารถ (ability) และประสบการณ์ (Experience) ให้แก่บุคลากร อันจะช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพสูงขึ้น (นิสสาร พิมพทอง 2545 2)

ในปัจจุบัน แนวความคิดการฝึกอบรมบุคลากร เป็นกระบวนการส่งเสริมให้คนที่ปฏิบัติงานอยู่แล้วได้เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และความสามารถ ซึ่งผู้บริหารทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ต่างยอมรับและเห็น

ความสำคัญของการฝึกอบรม ซึ่งจะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ ส่งผลให้กิจการของ หน่วยงานเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น คุณลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งของการฝึกอบรม ที่นอกจากจะช่วยให้บุคลากรมี คุณภาพยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นวิธีการที่ประหยัดทั้งงบประมาณและเวลา เมื่อเทียบกับพัฒนาบุคลากรในรูปแบบอื่น ๆ (สาลี เหมือนมงคลกุล 2534 : 65) การนำความรู้ที่ได้รับจากการ อบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานนั้น เป็นสิ่งจำเป็น ของการพัฒนาตนเองและการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ในองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการในการทำงาน เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างสูงสุดตามความคาดหวังของหน่วยงาน ลักษณะของการจัดฝึกอบรมที่สำคัญจึงเน้นการประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรม (Training needs) เป็นสำคัญ

ความจำเป็นของการฝึกอบรมมีการแสดงออกในลักษณะดังนี้ 1) ความจำเป็นที่ปรากฏตามปัญหาของ บุคคล กลุ่ม หรือองค์กร 2) ความจำเป็นตามช่วง ได้แก่ความจำเป็นเร่งด่วน เพื่ออนาคตและความจำเป็นต่อเนื่อง ซึ่งความจำเป็นนี้อาจเป็นความจำเป็นชัดแจ้งคือแสดงให้เห็นว่าจำเป็นตามความจำเป็นแฝง(กุลยา ดันติผลาชีวะ 2537 : 40-42)

ความต้องการฝึกอบรมแฝง(hidden needs) นี้เป็นความจำเป็นที่เป็นที่ต้องค้นหา เป็นปัญหาที่เกิดแทรก ซ้อนขึ้นมาในการปฏิบัติงานที่ต้องการการค้นหาลาเหตุแห่งปัญหาให้ชัดเจนว่าเกิดจากสิ่งใด เช่น ปัญหาการเบี้อ หน่ายงาน มีทั้งสาเหตุจากการว่าจ้าง จากงานหนัก และส่วนหนึ่งอาจมาจากการขาดความรู้ในการปฏิบัติงานเป็น ต้น ซึ่งการขาดความรู้ไม่มีได้เกิดขึ้นอย่างชัดแจ้งต้องอาศัยการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จึงเป็นที่ทราบแน่ชัด การได้มาซึ่งความจำเป็นนี้ได้จากหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การสำรวจความคิดเห็น ค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย การทดสอบความรู้ หรือสอบถามจากผู้บริหาร ประเด็นการประเมินความต้องการที่ได้จะมีประโยชน์คือ ทำให้การกำหนดจุดประสงค์ของการอบรมมีความชัดเจน จัดการอบรมได้ตรงตามปัญหาและความต้องการของ องค์กร ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อแก้ปัญหาในการทำงานของตนและองค์กรได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (กุลยา ดันติผลาชีวะ 2537 : 39-44)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้เลี้ยงเด็กซึ่งในที่นี้หมายถึง อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก หรือคนเลี้ยงเด็ก ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบัน กรุงเทพมหานครมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกว่าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนซึ่งมีอยู่จำนวน 233 แห่งอยู่ในความดูแลของหน่วยพัฒนาชุมชนตามสำนักงานเขตจำนวน 44 เขตจากจำนวนทั้งหมด 50 สำนักงาน เขต (สำนักพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร 2545 : 27-28) และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 429 โรงเรียน จากจำนวน 431 โรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มตามพื้นที่เพื่อประโยชน์ ในการบริหารจัดการพัฒนาการศึกษา คือ 1) กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ 2) กลุ่มเขตเจ้าพระยา 3) กลุ่มเขตบูรพา 4) กลุ่มเขตศรีนครินทร์ 5) กลุ่มเขตธนบุรีเหนือ และ 6) กลุ่มเขตธนบุรีใต้ (กองวิชาการศึกษากรุงเทพมหานคร 2544 : 23-24) กลุ่มศรีนครินทร์เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร มีศูนย์ พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนจำนวน 92 ศูนย์ มีผู้ดูแลในระดับหัวหน้าศูนย์ 92 คน อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กจำนวน 494 คน (สำนักพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร 2545 : 27) และจำนวนโรงเรียน 117 โรงเรียน มีบุคลากรใน ตำแหน่งผู้บริหาร 117 คน ผู้เลี้ยงในตำแหน่งคนเลี้ยงเด็กทั้งหมด 421 คน (บัญชีอัตรากำลังลูกจ้างชั่วคราวสำนัก การศึกษา 2546) ผู้เลี้ยงเด็กของทั้งกลุ่มมีพื้นความรู้อยู่ในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่ได้ ศึกษาเรื่องการศึกษาปฐมวัยเห็นควรให้มีการพัฒนาผู้เลี้ยงเด็กของกรุงเทพมหานครในกลุ่มศรีนครินทร์ให้มี คุณภาพขึ้น เพื่อการพัฒนาในระดับคุณภาพบริการของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนั้นนอกจากจะ ได้ทราบความต้องการของผู้เลี้ยงเด็กในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานของตนอย่างต่อเนื่องแล้วผลของการศึกษายังเป็น ข้อมูลและแนวทางพัฒนาผู้เลี้ยงเด็กให้ได้รับการพัฒนาตรงกับความต้องการ นอกจากนี้ยังใช้เป็นแนวทางอบรมเพื่อ พัฒนาบุคลากรที่เป็นผู้เลี้ยงเด็กจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมตามบริบทของหน่วยงานและทำให้ เด็กปฐมวัยเกิดพัฒนาการสูงสุดและเต็มศักยภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาระดับความต้องการการฝึกอบรม ของผู้เลี้ยงเด็ก ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับการศึกษา 4 ด้านดังนี้

- 1 1 การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1 2 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน
- 1 3 การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย
- 1 4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางของการพัฒนาผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัย ได้ตรงกับความต้องการจำเป็น และยังมีประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากรปฐมวัย การจัดโปรแกรมการฝึกอบรม และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่ผู้เลี้ยงเด็กกลุ่มศรีนครินทร์ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่โครงการพัฒนาบุคลากรปฐมวัยอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร และด้านการศึกษาปฐมวัยของประเทศด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้เป็นผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัย กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ของทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน 92 ศูนย์ มีอาสาสมัครผู้เลี้ยงเด็ก จำนวน 494 คน และโรงเรียนประถมที่เปิดสอนระดับปฐมวัย 117 แห่ง มีผู้เลี้ยงเด็กจำนวนทั้งสิ้น 421 คน รวมประชากร 915 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น ผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรร้อยละ 50 ของทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 458 คนจำแนกเป็น

1 อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนจำนวน	247 คน
2 คนเลี้ยงเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครจำนวน	211 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้เลี้ยงเด็กกลุ่มศรีนครินทร์สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งจำแนกดังนี้

- 1 1 อายุ จำแนกเป็นกลุ่มอายุน้อยกว่า 25 ปี อายุ 25-30 ปี และ อายุมากกว่า 30 ปี

1 2 ระดับการศึกษาจำแนกเป็น 3 กลุ่ม มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย
อนุปริญาขึ้นไป

1 3 ประสบการณ์ในการทำงานจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 3 ปี และ 3 ปีขึ้นไป

1 4 ลักษณะสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน
ในชุมชน และโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัยในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการการฝึกอบรมจำแนกเป็น 4 ด้านดังนี้

2 1 การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

2 2 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

2 3 การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2 4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1 ความต้องการการฝึกอบรม หมายถึง ความต้องการความรู้ของผู้เลี้ยงเด็กเพื่อเพิ่มเติมความรู้
และทักษะด้วยวิธีเข้ารับการอบรมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1 1 การจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย หมายถึง การใช้กิจกรรม 6 หลักคือกิจกรรมการเคลื่อนไหว
กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา
เป็นฐานการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย

1 2 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้ในเรื่องของวิธีการผลิตสื่อ
เทคนิคและวิธีการใช้สื่อ รวมถึงวิธีการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน

1 3 การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง ความรู้ในเรื่องการประเมินผล
พัฒนาการเด็กเกี่ยวกับความหมายและขอบข่าย หลักการ ขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินผล

1 4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน หมายถึง วิธีการติดต่อสื่อสาร
และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็ก

2 ผู้เลี้ยงเด็ก หมายถึง บุคคล ผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือครูประจำการดูแลเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาที่
เปิดสอนระดับปฐมวัย ตำแหน่งคนเลี้ยงเด็กและรวมถึงอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนใน
ชุมชน ตำแหน่งอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ของกลุ่มสตรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งฝ่ายการศึกษาสำนักงาน
เขตและฝ่ายพัฒนาชุมชนและกรรมการชุมชนในสำนักงานเขตเป็นผู้สอบคัดเลือก จากผู้สมัครเพศหญิงที่มีวุฒิ
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป อายุ 15 ปีขึ้นไป มีภูมิสำเนาใกล้เคียงสามารถเดินทางมาปฏิบัติงานได้สะดวก
มีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง มีความรักเด็ก สุภาพ ซื่อสัตย์

3 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองในการ
อบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนและส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีการเตรียมความพร้อมทางด้าน ร่างกาย อารมณ์
สังคม และสติปัญญา ก่อนการเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งในการวิจัยคือ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนใน
ชุมชน ที่เป็น สถานที่ที่รับเลี้ยงและดูแลเด็กก่อนวัยเรียน อายุระหว่าง 2-6 ปีตั้งอยู่ในชุมชนและดำเนินการภายใต้
การควบคุมดูแลของคณะกรรมการซึ่งเป็นประชาชนในชุมชนที่ศูนย์ตั้งอยู่เรียกชื่อว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อน
วัยเรียนในชุมชน สังกัดกรุงเทพมหานคร

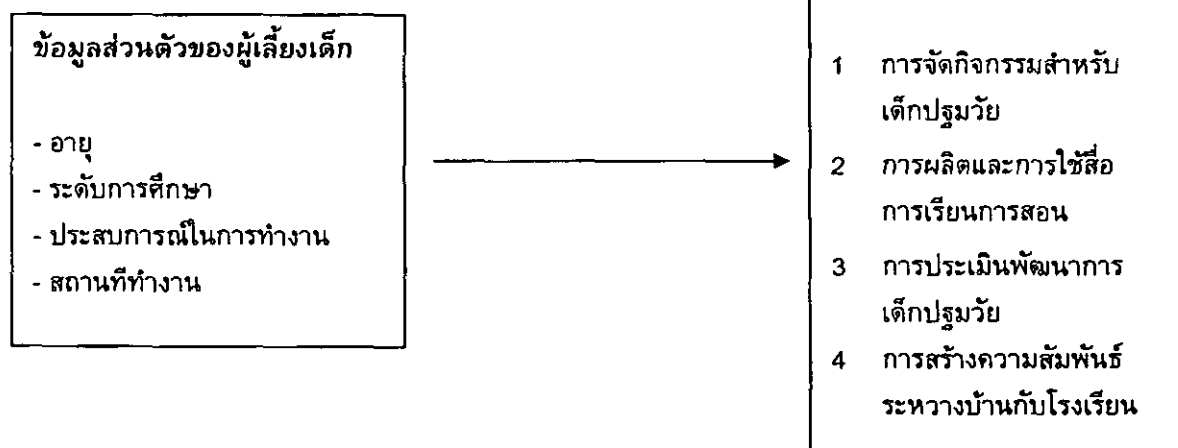
4 โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นหลักและมีการศึกษาปฐมวัยซึ่งจัดเป็นชั้นเด็กเล็ก รับเด็ก 5- 6 ปี ชั้นอนุบาล 1 รับเด็ก 4-5 ปี ชั้นอนุบาล 2 รับเด็ก 5-6 ปี เป็นการศึกษาในลักษณะการให้การอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไป

5 กลุ่มศรีนครินทร์ หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร 1 กลุ่มจาก 6 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามสภาพความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อพัฒนางานวิชาการ ประกอบด้วย 8 สำนักงาน เขตได้แก่ ประเวศ มินบุรี ลาดกระบัง หนองจอก สวนหลวง สะพานสูง คันนายาวและคลองสามวา ตามการแบ่งเขตการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรตาม

ตัวแปรต้น

สมมติฐานในการวิจัย

- 1 ผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการฝึกอบรมโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน
- 2 ผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการการฝึกอบรมโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน
- 3 ผู้เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความต้องการการฝึกอบรมโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน
- 4 ผู้เลี้ยงเด็กจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียน มีความต้องการการฝึกอบรมโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของคนเลี้ยงเด็กปฐมวัยกลุ่ม
ศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร การศึกษาเอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมสาระสำคัญใน
ด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1 1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1 2 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1 3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1 4 รูปแบบการจัดการการศึกษาปฐมวัย
- 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของกรุงเทพมหานคร
 - 2 1 โครงสร้างการบริหารการศึกษา
 - 2 2 การแบ่งเขตการศึกษา
 - 2 3 การจัดการศึกษาปฐมวัยในกลุ่มศรีนครินทร์
 - 2 4 งานด้านการศึกษา
- 3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 3 1 ความหมายของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 3 2 ลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เลี้ยงเด็ก
 - 4 1 ความหมายของของผู้เลี้ยงเด็ก
 - 4 2 หน้าที่ของผู้เลี้ยงเด็ก
 - 4 3 คุณสมบัติของผู้เลี้ยงเด็ก
- 5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม
 - 5 1 ความหมายของการฝึกอบรม
 - 5 2 ความจำเป็นในการฝึกอบรม
 - 5 3 การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาความจำเป็น
 - 5 4 วิธีการจัดฝึกอบรม
 - 5 5 เวลาการจัดการฝึกอบรม
- 6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความความต้องการ
 - 6 1 ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ
 - 6 2 ทฤษฎีความต้องการ

7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย เป็นเรื่องที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญและมีการค้นคว้าวิจัยกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ดังนี้

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Good 1945 200) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึงโครงการหรือหลักสูตรที่จัดสำหรับเด็กในโรงเรียนเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 3

ฮิมส์ (Hymes 1969 65) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 6 ขวบ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมอง

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 14) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งเป็นวัยที่บลูม (bloom) กล่าวว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ของสติปัญญามนุษย์จะเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วง 4 ปีแรกของชีวิตและอีก 30 เปอร์เซ็นต์จะพัฒนาขึ้นในช่วงต่อไป

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 17) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดูแลและการศึกษาที่จัดให้กับเด็กแรกเกิดถึงอายุ 8 ปี การศึกษาอนุบาลเป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ความคิด สติปัญญา สังคมและอารมณ์

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุแรกเกิด ถึง 8 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและพัฒนาการทางสมองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ความคิด สติปัญญา สังคมและอารมณ์จำเป็นต้องใช้วิธีการและจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรม ที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่าง ๆ

1.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่แตกต่างหลากหลายไปจากการศึกษาระดับอื่น โดยมีรูปแบบและจุดมุ่งหมายที่จัดแตกต่างกันไปตามสภาพความต้องการ นโยบายหรือหลักปรัชญาการศึกษาของแต่ละหน่วยงานที่จัด แต่ก็มีจุดประสงค์เดียวกันคือ เน้นการพัฒนาเด็กทุก ๆ ด้าน (Whole Child) ซึ่งการให้การศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็กในระดับปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสมจะมีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง เพราะถ้าเด็กในวัยนี้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างถูกต้อง เหมาะสม จะส่งผลดีและเป็นรากฐานต่อพัฒนาการและการศึกษาระดับอื่นด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 336) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยเอาไว้ดังนี้

- 1 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้เป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์ แข็งแรง

2 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมของเด็ก เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่สุขภาพสมบูรณ์มีความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะเผชิญอุปสรรคและอันตรายได้

3 เพื่อให้เด็กมีนิสัยขยัน แข็งแรง ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ประหยัด สะอาด

4 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ

5 เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน หรือ ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

6 เพื่อตระหนักในปัญหาความเปราะบางของพัฒนาการเสียแต่แรก และดำเนินการต่อไปโดยเหมาะสม หน่วยงานในเขต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 3) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับปฐมวัยมีหลายประการดังนี้

- 1 พัฒนาเด็กในด้านค่านิยม ให้มีพฤติกรรมที่ดี เหมาะสมกับชีวิต
- 2 เตรียมเด็กให้พร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
- 3 พัฒนาเด็กให้รู้จักตนเองและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- 4 จัดประสบการณ์ให้แกเด็กอย่างกว้างขวางต่อเนื่องกัน
- 5 ส่งเสริมความสามารถและความชำนาญในการสื่อสารติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม
- 6 ส่งเสริมความสามารถในการทำงานง่าย ๆ และความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว
- 7 ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมอารมณ์
- 8 เพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเอง
- 9 เพิ่มความชำนาญในการคิดพิจารณาและแก้ปัญหา
- 10 ให้โอกาสเด็กได้แสดงออกและมีความซาบซึ้งในสิ่งสวยงาม

ราตี ทองสวัสดิ์ (2533 57) กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ว่า เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1 พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง
 - 1 1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่
 - 1 2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก
 - 1 3 การพัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างมือ – ตา
 - 1 4 การพัฒนาด้านสุขอนามัย
- 2 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ
 - 2 1 การควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 - 2 2 การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม
 - 2 3 การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
- 3 พัฒนาการด้านสังคม
 - 3 1 การมีระเบียบวินัย
 - 3 2 การเล่นหรือทำงานเป็นกลุ่ม

3 3 การรู้จักรอย

3 4 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3 5 ความรับผิดชอบในหน้าที่

4 พัฒนาการทางสติปัญญา

4 1 การรับรู้ทางสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การดู การฟัง การดม การชิม และการสัมผัสทางผิวหนัง

4 2 การคิดแก้ปัญหา

4 3 การคิดสร้างสรรค์

4 4 การจำ

4 5 การเข้าใจคำศัพท์ และการฝึกพูด

4 6 การยืดหยุ่นความสนใจ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 6) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดเพื่อบริการการดูแลและเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ พร้อมกันนั้นยังเป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการปรับตัวเข้ากับสังคมเพื่อทักษะทางปัญญา และพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กรวมถึงการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสและการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง เพื่อการเลี้ยงดูเด็กที่ดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 31) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีคุณลักษณะที่ดี
- 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมตามวัย
- 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบ

ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

- 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และทักษะในการแสวงหาความรู้

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวเป็นที่มาของหลักการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย มุ่งถึงการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตในภายหน้า ขึ้นอยู่กับการวางรากฐานขั้นต้นในระหว่างที่เด็กกำลังพัฒนา ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงมุ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เด็กพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ

สติปัญญา เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข รวมถึงการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กในวัยดังกล่าวไปพร้อม ๆ กันด้วย

1.3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นมุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลในทุกๆ ด้าน ให้เด็กได้เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญและเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535 : 81) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า ให้เด็กทุกคน ได้รับโอกาสในการพัฒนาการเตรียมความพร้อม การตอบสนองภาวะความต้องการขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติพัฒนาการของเด็ก ความแตกต่างของแต่ละบุคคล และกับวิถีชีวิตของคนไทยโดยมีรูปแบบการจัดการศึกษาเป็นรูปแบบในระบบโรงเรียน ลักษณะการจัดเป็นหลักสูตรอนุบาล 3 ปี อนุบาล 2 ปี และเด็กเล็ก 1 ปี รูปแบบนอกโรงเรียน จัดในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ สำหรับจุดมุ่งหมายและแนวการจัดประสบการณ์ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพ และสังคม มีการประเมินผลโดยใช้เทคนิควิธีการหลายอย่างตรวจสอบความพร้อมของเด็ก และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กรมวิชาการ (2540 : 1-31) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยว่า เป็นการจัดการประสบการณ์ให้กับเด็กแรกเกิดจนถึง 6 ปี ทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ โดยจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการจัดการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยมีครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

สรุปได้ว่าหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลรอบด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้มีความสามารถตามวัยทั้งยังเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 19-20) กล่าวไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ตั้งแต่แรกเกิด ถึง 8 ขวบ ที่กำหนดขึ้นที่บ้าน ศูนย์บริการหรือโรงเรียนก็ได้ โดยรูปแบบของการจัดการนี้ จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ จัดที่บ้าน (Home-based programs) หมายถึงการจัดบริการการดูแลที่ทำขึ้นที่บ้าน กับอีกลักษณะหนึ่งคือ จัดที่สถานบริการ (Center-based programs) เป็นบริการเด็กกลุ่มใหญ่ ซึ่งในการจัดบริการจำแนกตามอายุได้ 3 กลุ่มคือ

- 1 กลุ่มเด็กทารก (อายุ 2 ขวบแรก)
- 2 กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 2-4 ขวบ)
- 3 กลุ่มเด็กอนุบาลและประถมต้น (อายุ 5-8 ขวบ)

ด้วยลักษณะความแตกต่างของกลุ่มเด็ก ทำให้สถานบริการและโรงเรียนมีความแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับ 8 ขวบแรก ที่มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ละขวบปีมีความแตกต่างและก้าวหน้าของ

พัฒนาการที่ต่างกันมา ด้วยเหตุนี้ทำให้การดูแล การเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละวัยต่างกันเป็นเหตุให้มีรูปแบบของการจัดสถานบริการแตกต่างกันตามวัยของเด็ก ซึ่งอาจจำแนกเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานที่ที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก (Nursery) เป็นบริการการดูแลเด็กจำแนกได้เป็นลักษณะดังนี้

1 ศูนย์ดูแลเด็ก (Child care centers) เป็นสถานที่รับดูแลเด็กเพื่อการช่วยเหลือ แบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ที่ต้องทำงานกลางวัน โดยศูนย์จะเน้นการเลี้ยงดูเด็กมากกว่าการให้การศึกษา วัยของเด็กที่รับดูแลอาจเริ่มตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นไป หรือรับเฉพาะเด็กเล็ก บริการอาจจัดให้เฉพาะกลางวัน เรียกว่า ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day-care center) หรือตลอด 24 ชั่วโมง

2 บ้านรับเลี้ยงเด็ก (Family day care) เป็นครอบครัวที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็กเล็กๆ รับเด็กประมาณ 7-12 คน อาจเป็นลูกญาติ ลูกเพื่อนบ้าน โดยเลี้ยงควบคู่กับลูกตนเอง การดูแลให้การกินอยู่ตามปกติสบายๆ การรับดูแลอาจดูแลทั้งวัน หรือดูแลเป็นชั่วโมง เฉพาะช่วงที่ผู้ปกครองไปธุระก็มี

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเตรียมเด็กในการเข้าโรงเรียนอนุบาล ได้แก่

1 โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) เป็นโรงเรียนที่พัฒนามาจากศูนย์ดูแลเด็ก การจัดบริการเน้นการดูแลเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม และการมีสุขภาพดี จัดสำหรับเด็กอายุ 2-4 ขวบ บางแห่งอาจรับอายุต่ำกว่า 2 ขวบ เปิดรับเลี้ยงตั้งแต่ครึ่งวันถึงเต็มวัน เด็กจะได้เล่นและมีการเรียนไปพร้อมๆ กัน เป็นหมายของการดูแลอยู่ที่การพัฒนาสังคมและสติปัญญาสำหรับเด็ก เราจึงเรียกโรงเรียนลักษณะนี้ว่า โรงเรียนเด็กเล็ก หรือ ศูนย์พัฒนาเด็ก

2 โรงเรียนเตรียมอนุบาล (Prekindergarten) ลักษณะเหมือนโรงเรียนเด็กเล็ก แต่เน้นการเตรียมตัวเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นอนุบาล รับเด็กอายุ 3 ½ - 5 ขวบ

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนอนุบาล เป็นบริการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมตัวเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา รับตั้งแต่อายุ 3-6 ขวบ มี 3 ชั้นเรียน คือ อนุบาล 1 อนุบาล 2 อนุบาล 3 เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐและเอกชนจัดทำขึ้น ไม่นับเป็นการศึกษาภาคบังคับ สำหรับอเมริกาโรงเรียนอนุบาลเป็นการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี โรงเรียนอนุบาลสาธิต เป็นอีกลักษณะหนึ่งของโรงเรียนอนุบาลที่เปิดในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาเชิงวิชาการหรือเป็นไปตามความต้องการของสถาบันแม่

กลุ่มที่ 4 โรงเรียนเตรียมชั้น ป 1 (Pre-first grade หรือ Junior first grade) เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนชั้นอนุบาล ได้เข้าเรียนเพื่อปรับตัวเองก่อนขึ้นชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เปิดรับเด็กอายุ 6-7 ปี สำหรับประเทศไทยรู้จักกันในนาม “ชั้น ป เตรียม” หรือ เตรียมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มที่ 5 โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (Hospital school) โรงพยาบาลบางแห่งจะจัดโรงเรียนในโรงพยาบาลสำหรับเด็กเพื่อได้ศึกษาเล่าเรียน หรือทบทวนบทเรียนขณะอยู่โรงพยาบาล สำหรับเด็กปฐมวัยจะจัดเป็นห้องเล่น (playroom) เป็นห้องที่จัดเตรียมให้ประโยชน์สำหรับการศึกษาศึกษาของเด็ก เด็กได้มาเล่นและเรียนรู้ที่ห้องเล่นนี้ แต่บางครั้งผู้จัดอาจต้องไปบริการถึงเตียงหรือห้องเด็กป่วย ซึ่งจะใช้ในกรณีที่เด็กป่วยไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ โรงพยาบาลเด็กเป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่มีการจัดห้องเล่น และการบริการเครื่องเล่นที่เตียงโดยผู้สอนเป็นทั้งครูและพยาบาล

ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ (2543 : 6) ได้จัดแบ่งบริการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 3 รูปแบบคือ

1 การบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (family day care) เป็นการบริการรับเลี้ยงเด็กในบ้าน ผู้รับเลี้ยงมักเป็นแม่บ้านที่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน การจัดการบริการลักษณะนี้เป็นลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ผู้ปกครองเด็กมักเป็นผู้ที่รู้จักคุ้นเคย

2 ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (day care center) เป็นศูนย์รับเลี้ยงเด็กตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ส่วนใหญ่เด็กที่เข้ารับบริการจะมีอายุตั้งแต่ 2-6 ปี ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐในลักษณะของสถานเลี้ยงเด็กในที่ทำงาน นอกจากนี้ยังมีศูนย์ดำเนินงานโดยเอกชน องค์กร สมาคม มูลนิธิ องค์กรการกุศลและชุมชน

3 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (pre-school program) เป็นการบริการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จริยธรรม สติปัญญา และบุคลิกภาพ เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาในระบบนี้มี 3 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาลใช้เวลาเรียน 2-3 ปี ชั้นเด็กเล็กหรือเตรียมประถมใช้เวลาเรียน 1 ปี และการจัดในศูนย์พัฒนาเด็ก

การจัดการศึกษาปฐมวัยที่นิยมจัดกันเป็นสากลแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ ศูนย์เลี้ยงเด็ก (Child Care Center) โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery School) และโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) ทั้ง 3 รูปแบบนี้อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปบ้าง รับเด็กอายุตั้งแต่ 2 – 6 ปี แต่ก็อาจมีการยืดหยุ่นได้ เช่น สถานศึกษาของเอกชนบางแห่งอาจรับตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป สถานศึกษาของรัฐบาลรับเด็กอายุ 4 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์และความพร้อมของแต่ละสถานศึกษาเป็นสำคัญโดยไม่มีกำหนดลงไปว่าควรจะเป็นรูปแบบใด โดยทั่วไปมักเรียกชื่อแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

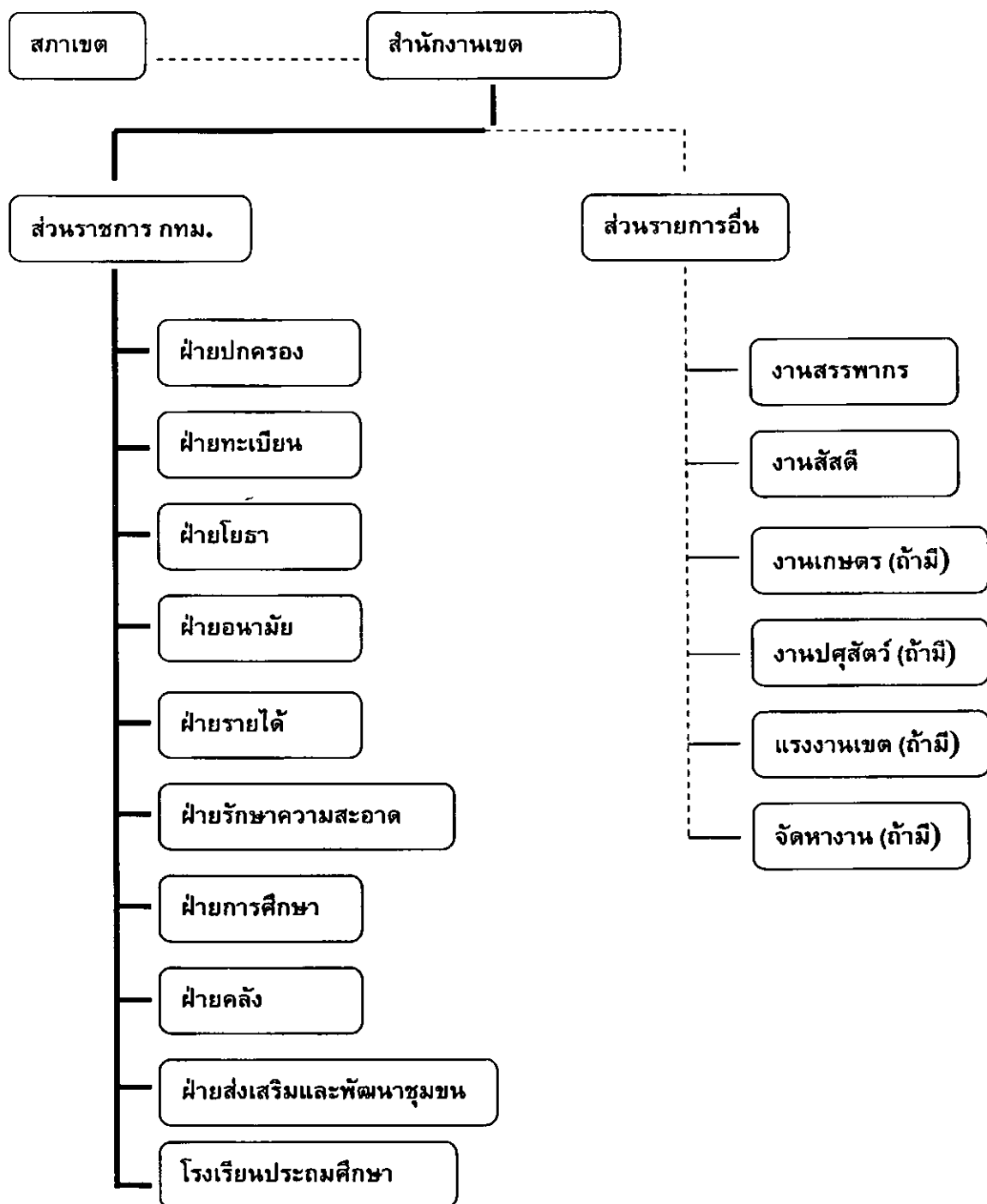
- 1 จุดมุ่งหมายของการจัด
- 2 เหตุผลและความต้องการของสังคม
- 3 รูปแบบของการให้บริการใหม่
- 4 รูปแบบของสถานที่จัดตั้ง
- 5 กลุ่มอายุของเด็ก
- 6 ประเภทของหน่วยงานที่จัด

สรุปได้ว่า การจัดรูปแบบการศึกษาปฐมวัยนั้นจัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความจริงเติบโตของเด็กแต่ละช่วงวัยที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้การเลี้ยงดู และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในแต่ละวัยแตกต่างกัน เป็นการสร้างทางเลือกที่หลากหลาย ผู้ปกครองจึงสามารถเลือกส่งเด็กไปสู่ระบบการศึกษาตามความต้องการ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีการแบ่งการปกครองออกเป็นเขต ซึ่งปัจจุบันมี 50 เขต (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 2544) มีฐานะคล้ายกับการปกครองระดับอำเภอ ในแต่ละเขตแบ่งส่วนราชการออกเป็น 1) ส่วนราชการอื่น เช่น งานสรรพากร งานสถิติ งานเกษตร งานปศุสัตว์ แรงงาน จัดหางาน ฯลฯ 2) ส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยฝ่ายปกครอง ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายโยธา ฝ่ายอนามัย ฝ่ายรายได้ ฝ่ายรักษาความสะอาด ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายคลัง ฝ่ายส่งเสริมพัฒนาชุมชน และ ฝ่ายโรงเรียนประถมศึกษา งานด้านการศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตในแต่ละเขต ดังปรากฏในแผนภาพส่วนราชการของสำนักงานเขต

แผนภาพส่วนราชการของสำนักงานเขต

2.1 โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

ระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครในส่วนของกรมศึกษาจัดในลักษณะของสายการบังคับบัญชา ซึ่งผู้มีอำนาจ คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตและโรงเรียนตามลำดับ โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยการหรือหน่วยงานที่ปรึกษาในระดับสำนักงานเขต

นโยบายทางการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน

- 1) ระดับอนุบาล ยกเลิกค่าบำรุง ค่าอุปกรณ์ ค่าอาหาร ค่าเครื่องนอน ค่าเสื้อผ้า ค่าหนังสือ กรุงเทพมหานคร จะจัดสรรงบประมาณให้ทางโรงเรียนบริหาร รวมทั้งทางชุมชน
- 2) ระดับประถมศึกษา ยกเลิกการขายหนังสือ สมุด ของโรงเรียนทุกประเภท ทางกรุงเทพมหานคร จัดงบประมาณที่มีอยู่แล้วจัดหานักเรียนทุกคน
- 3) อาหารกลางวันทุกระดับ นับตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษา ต้องทำให้มีคุณภาพที่ดี
- 4) เปิดตู้ ปณ. เยาวชนถึงผู้ว่าฯ รับฟังความคิด ความเห็น ปัญหาจากเด็ก เยาวชน ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ โดยรวมกับองค์กรพัฒนาเอกชน

นโยบายทางการศึกษาสำหรับครู

- 1) ช่วยเหลือเรื่องค่าครองชีพ ด้วยการจัดตั้งกองทุนให้ครูกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อลดภาระของครูที่ต้องกู้เงินทั้งในและนอกกระแบบในอัตราดอกเบี้ยที่สูง
- 2) สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู-อาจารย์ ปรับระบบการเข้าสู่ตำแหน่งบริหารระดับต่าง ๆ โดยใช้ระบบคุณธรรมความสามารถ ด้วยการเปิดโอกาสให้ครู-อาจารย์ทุกท่านที่มีคุณสมบัติครบตามกฎหมายกำหนดเข้าสอบแทนที่ตำแหน่งที่ว่างทุกตำแหน่ง
- 3) ส่งเสริมให้ครู-อาจารย์ได้มีโอกาสศึกษา-อบรมในระดับที่สูงขึ้นโดยไม่จำกัด โดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้ครูกรุงเทพมหานคร มีโอกาสศึกษาต่อปริญญาโทโดยทาง กทม. จะประสานกับสถาบันทางการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ครู-อาจารย์ได้เข้าเรียนในระดับปริญญาโทในโครงการพัฒนาศักยภาพของกรุงเทพมหานคร
- 4) ปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษากรุงเทพมหานครให้มีการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมจากเอกชนและประชาชนเพื่อระดมทรัพยากรทุกชนิดเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน
- 5) ปรับปรุงหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนให้โรงเรียนกรุงเทพมหานครมีคุณภาพได้มาตรฐาน จะระดมนักวิชาการ ครู อาจารย์ จากทุกสถาบันเข้ามาหนุนช่วยในการปรับปรุงคุณภาพทางวิชาการในโรงเรียนทุก ๆ ด้าน โดยในปีแรกจะเปิดเป็นโรงเรียนนำร่องทุกสำนักงานเขตๆละ 1 โรง เป็นอย่างต่ำ ให้ประชาคมนักวิชาการ ครู-อาจารย์ เข้ามาส่วนรวมอย่างเต็มความสามารถทางกรุงเทพมหานครจะจัดสรรงบประมาณเพื่อทุ่มเทให้นโยบายเป็นจริงขึ้นมามากภายใน 1 ปีต่อไปจะขยายเป็นทวีคูณ

2.2 การแบ่งเขตการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครประกอบด้วยสำนักงานเขตทั้งหมด 50 เขต จัดแบ่งเป็นกลุ่มเขตการศึกษาเพื่อความสะดวกในการบริหารงานและพัฒนาการศึกษา 6 กลุ่มเขตดังนี้

กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย 8 สำนักงานเขต ได้แก่ พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย ประทุมวัน สัมพันธวงศ์ บางรัก ดุสิต บางซื่อ พญาไท และราชเทวี

กลุ่มเขตเจ้าพระยา ประกอบด้วย 9 สำนักงานเขต ได้แก่ ยานนาวา สาทร บางคอแหลม พระโขนง คลองเตย ห้วยขวาง ดินแดง วัฒนา และบางนา

กลุ่มเขตบูรพา ประกอบด้วย 9 สำนักงานเขต ได้แก่ บางเขน ดอนเมือง จตุจักร บางกะปิ ลาดพร้าว บึงกลุ่ม วังทองหลาง สายไหม และหลักสี่

กลุ่มเขตศรีนครินทร์ ประกอบด้วย 8 สำนักงานเขต ได้แก่ ประเวศ มีนบุรี ลาดกระบัง หนองจอก สวนหลวง สะพานสูง คันนายาว และคลองสามวา

กลุ่มเขตกรุงธนเหนือ ประกอบด้วย 7 สำนักงานเขต ได้แก่ ภาษีเจริญ บางกอกน้อย บางพลัด ดลิ่งชัน บางกอกใหญ่ หนองแขม และทวีวัฒนา

กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ประกอบด้วย 8 สำนักงานเขต ได้แก่ ธนบุรี คลองสาน บางขุนเทียน จอมทอง ราษฎร์บูรณะ บางแค บางบอน และทุ่งครุ (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 2544 13-14)

2.3 การจัดการศึกษาปฐมวัยของกลุ่ม ศรีนครินทร์

กลุ่มศรีนครินทร์เป็นกลุ่มการศึกษากลุ่มหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ควบคุมกำกับการศึกษาใน 8 สำนักงานเขตคือ

- 1 สำนักงานเขตประเวศ
- 2 สำนักงานเขตมีนบุรี
- 3 สำนักงานเขตลาดกระบัง
- 4 สำนักงานเขต หนองจอก
- 5 สำนักงานเขต สวนหลวง
- 6 สำนักงานเขต สะพานสูง
- 7 สำนักงานเขต คันนายาว
- 8 สำนักงานเขตคลองสามวา

แต่ละสำนักงานเขตทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาและการอบรมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา

ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ การเงิน บัญชีและพัสดุ จัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงิน ประเภทต่าง ๆ การควบคุมจัดทำทะเบียนเบิกจ่ายวัสดุครุภัณฑ์ เก็บรักษารวบรวมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา การกำหนดชื่อโรงเรียน งานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตรวจเยี่ยมโรงเรียน ร่วมพิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ดำเนินการเกี่ยวกับการเจ้าหน้าที่ของข้าราชการและลูกจ้างในโรงเรียน และในฝ่ายการศึกษา การนิเทศการศึกษา ดำเนินงาน ศูนย์วิชาการเขต และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่พัฒนาเด็กปฐมวัยในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานครประกอบด้วย

2 ลักษณะคือ

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน
- 2) โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเปิดชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย

สำหรับกลุ่มครีนิครินทร์มีจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน 92 ศูนย์ และมีโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเปิดชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย 117 โรงเรียน

2.4 งานด้านการศึกษา

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนจาก 2 องค์การ คือ เทศบาลนครหลวง และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งองค์การทั้งสองได้ถือกำเนิด เมื่อ พ.ศ. 2541 จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และฉบับที่ 25 โดยเทศบาลนครธนบุรีและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี ทั้งนี้ โดยเทศบาลทั้ง 2 รับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 และองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสองรับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2509

การจัดการศึกษาในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์ขึ้นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2427 ที่วัดมหรณพารามและขยายออกไปทั่วประเทศ โดยจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบเป็นกรมศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2430 และเป็นกระทรวงธรรมการ เมื่อปี พ.ศ. 2435 ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้มีโครงการศึกษาเกิดขึ้น โดยแบ่งความรับผิดชอบให้กรมศึกษาธิการ ของกระทรวงธรรมการจัดการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ ภายหลังได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปถึงระดับตำบล และระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2474 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา 3 กระทรวง คือ

- 1 กระทรวงนครบาล รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
- 2 กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค
- 3 กระทรวงธรรมการ รับผิดชอบที่ประสานงานให้กับการศึกษาเป็นไปตามนโยบายปัจจุบันการจัดการศึกษา

ของกรุงเทพมหานคร เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาหลายระดับ และหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดังนี้

1 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1.1 การจัดในรูปศูนย์เลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการและสำนักอนามัย ซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

1.2 การจัดการศึกษาในระดับอนุบาล 1 มีจำนวน 415 โรงเรียน ระดับอนุบาล 2 จำนวน 426 โรงเรียน

2 การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต มีโรงเรียนจำนวน 431 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่กระจัดกระจายทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต

3 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของ กรุงเทพมหานคร จำนวน 56 โรงเรียน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต

4 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลเกี่ยวกับการรณรงค์ในความรับผิดชอบของสำนักงาน การแพทย์

5 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร และจัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน

แม้ว่ากฎหมายจะมีได้กำหนดในรายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ “การจัดการศึกษา” ว่าเป็นการศึกษา ในระดับใด แต่กระทรวงศึกษาธิการหรือทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องยอมรับจึงจะสามารถดำเนินการได้ ดังเช่นใน สมัยหนึ่ง กรุงเทพมหานครเคยจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาใน 4 มุมเมืองมาแล้ว แต่เมื่อเด็กเรียนจบแล้วไม่สามารถ จะออกหลักฐานการรับรองวุฒิได้ เป็นเหตุให้ต้องโอนโรงเรียนดังกล่าวไปให้กับกระทรวงศึกษาธิการเมื่อประมาณ ยี่สิบปีมานี้ อย่างไรก็ตามภารกิจหลักในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การจัดการศึกษาในระดับ ประถมศึกษาส่วนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอาศัยแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ซึ่งเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำหรับกลุ่มศรีนครินทร์มีโรงเรียนที่เปิดทำการสอนปฐมวัยนั้นมีจำนวน 117 โรงเรียน (กองวิชาการ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 2545 : 42-47) โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นบริหารงานผ่านทางฝ่ายการศึกษาของ สำนักงานเขตในแต่ละเขต และมีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนจำนวน 92 ศูนย์ (สำนักพัฒนาชุมชน 2545 : 21-22) โดยมีสำนักพัฒนาชุมชนบริหารงานผ่านฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาชุมชนในสำนักงานเขตแต่ละเขต

3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 มาตรา 18 ระบุว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

3.2 ลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ธรรมนูญ นวลใจ (2541 : 10-11) กล่าวถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยว่าเป็นสถานศึกษาที่ก่อนวัยเรียนที่ ดำเนินการโดยรัฐบาลและหน่วยงานเอกชนที่มีอยู่หลายรูปแบบ มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น สถานรับเลี้ยง เด็ก ศูนย์โภชนาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล เป็นต้น สถานรับเลี้ยงเด็ก รับเลี้ยงเด็กตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป เพื่ออบรมเลี้ยงดู อาจมีระยะเวลาอยู่ในศูนย์ 1-2 ปี ก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นอนุบาล หน่วยงานที่จัดคือ กรม พัฒนาชุมชน กรมอนามัย สมาคมมูลนิธิต่าง ๆ และกรมประชาสงเคราะห์ปัจจุบันคือกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ให้ความหมายของคำว่า สถานรับเลี้ยงเด็ก หมายถึง สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีอายุ ไม่นเกิน 7 ปีบริบูรณ์ และมีจำนวนเกิน 5 คนซึ่งไม่ เกี่ยวข้องเป็นญาติกับผู้เลี้ยง แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาล หรือโรงเรียนอนุบาล

จากรายงานการวิจัยเรื่อง “รูปแบบและระบบการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพในประเทศไทย กรณีพินิจ” (กุลศ สุนทรธาดา และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ 2542) พบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กมีรูปแบบการจัดบริการ 2 รูปแบบดังนี้

1 รูปแบบบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว เป็นบริการรับเลี้ยงเด็กในบ้าน และรับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นกลุ่ม ดำเนินการในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ทั้งด้านบุคลากร สถานที่ ผู้รับเลี้ยงมักเป็นแม่บ้านที่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน ผู้ปกครองที่นำเด็กมาฝากเลี้ยงมักเป็นผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกัน พักอาศัยในระแวกเดียวกัน

2 ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน รับเลี้ยงเด็กตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543 : 20) ได้กล่าวถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งทำหน้าที่ให้การดูแลแก่เด็กมีอยู่ในหลายสังกัด ได้แก่ กลุ่มกระทรวงสาธารณสุข ศูนย์โภชนาการ กรมอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์สุขภาพจิตวิทยา โรงพยาบาลและโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวง กลุ่มกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนเด็กเล็กในวัด กลุ่มมหาวิทยาลัย มีโรงเรียนเด็กเล็กในโรงเรียนสาธิต กลุ่มองค์กรเอกชน มีศูนย์พัฒนาขั้นมูลฐาน สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย สถานเลี้ยงเด็กกลางวันสมาคมวายุดับบลิว ซี เอ สถานเลี้ยงเด็กที่จัดตามบ้านเอกชน

กองวิชาการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2542 : 1) ได้กล่าวถึงกรุงเทพมหานครว่าได้จัดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสำนักงานพัฒนาชุมชนซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการและสำนักอนามัยซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็กและการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนอนุบาล 1 มีจำนวน 415 โรงเรียน โรงเรียนระดับอนุบาล 2 จำนวน 426 โรงเรียน นอกจากนี้ สำนักพัฒนาชุมชน (2545 : 29) ยังกล่าวถึงภารกิจของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของกรุงเทพมหานครที่สำคัญประกอบด้วย 1) พัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กเล็ก และลดอัตราทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน 2) เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ในขณะที่ผู้ปกครองออกไปประกอบอาชีพและช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน 3) เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน

เยาวพา เดชะคุปต์ (2525 : 14) ได้กล่าวถึงศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวันของกรุงเทพมหานคร หมายถึงสถานที่จัดการศึกษาก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยเป็นศูนย์ที่จัดบริการอาหารกลางวัน และอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กในเขตต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับศูนย์บริการสาธารณสุข และยังกล่าวถึงส่วนการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของ สปช. จัด 3 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียนอนุบาล ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จังหวัดละ 1 โรงเรียน 2) โรงเรียนสำหรับชั้นเด็กเล็ก ได้รับอนุญาตให้โรงเรียนประถมศึกษาเปิดชั้นเด็กเล็กได้โรงเรียนละ 1 โรงเรียน 3) โครงการส่งเสริมศูนย์เด็กปฐมวัย ส่งเสริมให้จัดศูนย์เด็กปฐมวัย หรือที่เรียกว่าศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 8) ได้กล่าวถึงการจำแนกกลุ่มสถานศึกษาปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกอย่างกว้างเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็ก ศูนย์ที่พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น กับอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มโรงเรียน ซึ่งหมายถึงโรงเรียนอนุบาล และโรงเรียนที่จัดการศึกษาอนุบาล อาจเป็นโรงเรียนประถมศึกษาหรือ มัธยมศึกษา

สรุปว่าลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการจัดหลายรูปแบบหลายสังกัดทั้งภาครัฐและเอกชนและมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์โภชนาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษ ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์โภชนาการ กรมอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์
สุวิทยาคิดวิทยาลัยพยาบาลและโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวง กลุ่มกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนเด็กเล็กในวัด
กลุ่มมหาวิทยาลัย มีโรงเรียนเด็กเล็กในโรงเรียนสาธิต กลุ่มองค์กรเอกชน มีศูนย์พัฒนาขั้นมูลฐาน สมาคมสตรี
อุดมศึกษา แห่งประเทศไทย สถานเลี้ยงเด็กกลางวันสมาคมวายเป็นลิว ซี เอ สถานเลี้ยงเด็กที่จัดตามบ้าน
เอกชน กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีสถานเลี้ยงเด็กกลางวันของสำนักงานอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนใน
ชุมชนของสำนักพัฒนาชุมชนและโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัย โดยมีภารกิจที่ไม่แตกต่างกัน
1) เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กเล็ก
และลดอัตราทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน 2) เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ในขณะที่ผู้ปกครองออกไปประกอบอาชีพและช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน 3) เพื่อ
พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน

4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เลี้ยงเด็ก

4.1 ความหมายของผู้เลี้ยงเด็ก

ผู้เลี้ยงเด็ก หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กและทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการให้การศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ เรียกว่า ผู้ดูแลเด็ก กรุงเทพมหานครเรียกว่า คนเลี้ยงเด็ก สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานใน
สถานศึกษา และเรียกว่าอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

4.2 หน้าที่ของผู้เลี้ยงเด็ก

บุญเยี่ยม จิตรตอน (2532 331 – 334) ได้กล่าวถึงบทบาทและบุคลิกภาพของครูปฐมวัยไว้ดังนี้
ครูปฐมวัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เด็กรู้สึกเป็นสุข สนุกสบายและปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถานศึกษา เด็กจะ
ประทับใจต่อสถานศึกษา อยากมาพบครู พบเพื่อน หรือมีความพร้อมในการเรียนรู้หรือไม่เพียงโดยขึ้นอยู่กับ
การปฏิบัติของครูปฐมวัย เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูปฐมวัยมีประสิทธิภาพ บทบาทสำคัญอันดับแรกที่ครูปฐมวัย
ควรต้องคำนึง คือบทบาทต่อตนเองซึ่งมีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1 เตรียมตัวให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ ต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย สวยงาม มีสีสวายน่าดู ทำให้
เด็กสนใจในตัวครู การแต่งตัวไม่จำเป็นต้องทันสมัย แต่ต้องแต่งให้กระต๊าด เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว

2 เตรียมบรรยากาศที่ดี สภาพแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลและความสำคัญแก่เด็กอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งเด็กปฐมวัย ครูควรจัดสภาพภายในห้องเรียนให้เป็นทั้งที่เล่น ที่เรียน และที่พักผ่อนของเด็ก และจัด
สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กสามารถเลือกหาประสบการณ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และตามความต้องการของ
เด็ก เด็กจะได้เจริญเติบโตเต็มที่ มีการริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถคิดทำและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ครูจะต้อง
จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจไว้หลายอย่าง

3 เตรียมจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ครูต้องศึกษาว่าแนวการจัดกิจกรรมและประสบการณ์
(หลักสูตร) เพื่อให้ทราบขอบข่ายของประสบการณ์ว่า มีจุดประสงค์ในการเรียนรู้อย่างไร จะได้จัดกิจกรรมและ
ประสบการณ์ได้ตรง และถูกต้องสำหรับกิจกรรมนั้น ครูจะต้องจัดแบบให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก

4 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ครูปฐมวัยจะต้องเป็นผู้รอบรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและเสาะ
แสวงหาวิทยาการใหม่ ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

5 ประเมินตนเอง ควรต้องประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอ ๆ ในทุก ๆ ด้านเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ต่อไป

สำนักพัฒนาชุมชน (2545 : 50 – 51) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ไว้ดังนี้

1 คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน

- 1 1 สำรวจความต้องการ จัดเตรียมสถานที่ตั้งศูนย์
- 1 2 ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้ปกครองนำเด็กเข้ามารับบริการ
- 1 3 พิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ตามคุณสมบัติที่กำหนด
- 1 4 ประสานงานคณะกรรมการชุมชนและสำนักงานเขตขออนุมัติจัดตั้งศูนย์ และขอรับการสนับสนุนค่าตอบแทนอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก อาหารเสริม นมผงและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น
- 1 5 ควบคุม กำกับดูแล บริหารการดำเนินงานศูนย์ฯ จัดทำหลักฐานการรับ – จ่าย เงินและอุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องครัว
- 1 6 ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์
- 1 7 ดูแลรักษา ซ่อมแซมอาคารและอาคารส่วนประกอบ วัสดุอุปกรณ์ศูนย์ฯ ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี
- 1 8 พิจารณาแก้ไขข้อขัดข้อง ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์ฯ จัดทำรายงานสรุปเสนอสำนักงานเขตประสานกับศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อขอความช่วยเหลือ ตรวจสอบภาพอนามัย เด็กเล็กในศูนย์ฯ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2 อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

- 2 1 รับเด็กจากผู้ปกครองจนกระทั่งส่งเด็กคืนให้ผู้ปกครองอย่างเรียบร้อย
- 2 2 สำรวจจำนวนเด็กประจำวัน และติดตามหาสาเหตุในกรณีที่เด็กไม่ได้มาศูนย์ฯ ติดต่อกันเกินกว่า 3 วัน
- 2 3 จัดเตรียมสถานที่เรียนให้เรียบร้อย ร่มรื่น ปลอดภัย เตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนอาหารเสริม ผลิตสื่อการสอน จัดทำทะเบียนเด็ก วัสดุอุปกรณ์ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการจัดทำรายงานการดำเนินงาน
- 2 4 ให้งเวลาการปฏิบัติงานประจำวัน ตามแบบฟอร์มที่สำนักงานเขตกำหนด และถ้าเหตุจำเป็นในการลาหยุดงานอันเนื่องมาจากการเจ็บป่วย หรือมีกิจธุระจำเป็น การลานั้นอยู่ในดุลยพินิจของกรรมการบริหารศูนย์ฯ หรือกรรมการชุมชน
- 2 5 เลี้ยงดูเด็กตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน
- 2 6 เยี่ยมเยียนปรึกษาหารือขอคำแนะนำจากผู้ปกครอง กรรมการชุมชน องค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ
- 2 7 ศึกษาหาความรู้และเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ตามหลักสูตรที่กำหนด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์ฯ

2 บทบาทหน้าที่ของผู้เลี้ยงเด็ก

2 1 รับเด็กจากผู้ปกครองจนกระทั่งส่งเด็กคืนผู้ปกครองอย่างเรียบร้อย

2 2 สำรวจจำนวนเด็กประจำวัน และติดตามหาสาเหตุกรณีที่ไม่ได้มาศูนย์ติดต่อกันเกินกว่า 3 วัน

2 3 เตรียมสถานที่เรียนให้เรียบร้อย ร่มรื่น ปลอดภัย เตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน

อาหารเสริม ผลิตสื่อการสอน จัดทำทะเบียนเด็ก วัสดุอุปกรณ์ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน

2 4 ลงเวลาการปฏิบัติงานประจำวัน ตามแบบฟอร์มที่สำนักเขตกำหนด และถ้ามีเหตุจำเป็นในการลาหยุดงานเนื่องจากการเจ็บป่วยหรือมีกิจธุระจำเป็น การลานั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของกรรมการบริหารศูนย์ฯ หรือกรรมการชุมชน

2 5 เลี้ยงดูเด็กตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน

2 6 เยี่ยมเยียนปรึกษาหารือ ขอคำแนะนำจากผู้ปกครอง กรรมการชุมชน องค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมศูนย์ฯ

2 7 ศึกษาหาความรู้และเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์ฯ

3 ผู้ปกครอง

3 1 เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกรูปแบบ ตลอดจนการสนับสนุนให้กิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนได้ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และแนวทางที่กำหนด

3 2 การตระหนักรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนโดยไม่ทิ้งให้เป็นภาระแก่ศูนย์พัฒนาเด็กฯ

3 3 เสียสละและสร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อผู้เกี่ยวกับทุกฝ่ายในอันที่จะมีผลทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าหน้าที่ของผู้เลี้ยงเด็กและบุคลากรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้น มีส่วนสำคัญอันจะส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่สำรวจจัดเตรียมสถานที่ประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้ปกครองนำเด็กเข้ารับบริการ คัดเลือกผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็ก ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเตรียมอาหาร อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการดูแลสุขภาพเด็ก และค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำการปฏิบัติงานให้ได้รับความรู้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ครูปฐมวัยควรแต่งกายให้กระตือรือร้น เพื่อการเคลื่อนไหวที่คล่องแคล่ว สร้างบรรยากาศการเรียนรู้และจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กตามความต้องการของวัย หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ มาเพื่อพัฒนาเด็ก ประเมินตนเองเพื่อพัฒนาทุกด้าน ผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือครูไม่ว่าจะเป็นคนเลี้ยงเด็กหรืออาสาสมัครผู้ดูแลเด็กต่างมีหน้าที่สำคัญ ในการสำรวจตรวจสอบ ติดตามเด็กให้ได้รับการดูแลสุขภาพ การเรียนรู้ ที่จะเตรียมเด็กรวมถึงการจัดอุปกรณ์ให้พร้อมในการทำกิจกรรมประจำวัน เยี่ยมเยียนขอคำแนะนำจากผู้ปกครอง และศึกษาหาความรู้ จากการอบรม เพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาเด็กอยู่เสมอ และผู้ปกครองมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของการพัฒนาทุกรูปแบบ รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูร่วมกันกับทุกฝ่าย อันจะส่งผลต่อการดำเนินงานพัฒนาเด็กให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 คุณสมบัติของผู้เลี้ยงดูเด็ก

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 21) กำหนดคุณสมบัติของผู้เลี้ยงดูเด็กไว้ดังนี้

- 1 มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์
 - 2 มีความรู้อย่างน้อย จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 9 ปี และเป็นผู้ใฝ่เรียน
 - 3 ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรวิธีการเลี้ยงดูเด็ก ตามหลักสูตรมาตรฐานแกนหลักสำหรับผู้เลี้ยงดูเด็กอายุ 3 ปี ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหรือภายใน 3 เดือน
 - 4 ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
 - 5 ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก
 - 6 ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิด ที่เป็นโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
 - 7 มีสุขภาพแข็งแรง ผ่านการตรวจสุขภาพก่อนการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ต้องมีใบรับรองแพทย์ และต้องมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 - 8 มีสุขภาพจิตดี ต้องไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ และเป็นผู้ติดยาเสพติด
 - 9 มีระดับวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสมทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ความอ่อนโยน ที่จะเอื้ออำนวยต่อการทำหน้าที่เลี้ยงดู เด็กได้อย่างเหมาะสม
 - 10 เป็นผู้ที่มีความรักเด็ก มีอุปนิสัยสุ่มเยือกเย็นและมีความขยันอดทน
- อัตราส่วนระหว่างผู้เลี้ยงดูกับเด็ก ผู้เลี้ยงดู 1 คน ต่อเด็กอายุ 0-1 ปี ไม่เกิน 3 คน ผู้เลี้ยงดู 1 คน ต่อเด็กอายุ 0-3 ปี ไม่เกิน 6 คน

ข้อบังคับกรุงเทพมหานครได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของลูกจ้างชั่วคราวตำแหน่งคนเลี้ยงดูเด็กไว้ดังนี้

ตามคำสั่งกรุงเทพมหานครที่ 1750/2541 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2541 กำหนดคุณสมบัติลูกจ้างชั่วคราวตำแหน่งคนเลี้ยงดูเด็ก (เพศหญิง) มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งดังต่อไปนี้

1 คุณสมบัติทั่วไปตามข้อ 7 แห่งข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่องลูกจ้าง พ.ศ. 2535 ดังนี้

- 1.1 มีสัญชาติไทย
- 1.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 55 ปี
- 1.3 เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 1.4 ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรค ดังต่อไปนี้

- 1.4.1 โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- 1.4.2 โรควัณโรคในระยะอันตราย
- 1.4.3 โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- 1.4.4 ติดยาเสพติดให้โทษ
- 1.4.5 โรคพิษสุราเรื้อรัง

1.5 ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างพักราชการ ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน หรือถูกพักงานจากกรุงเทพมหานคร รัฐวิสาหกิจ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร หน่วยงานของรัฐ หรือส่วนราชการอื่น

1.6 ไม่เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง เพราะกระทำผิดวินัยจากกรุงเทพมหานคร รัฐวิสาหกิจ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร หน่วยงานของรัฐ หรือส่วนราชการอื่น

17 ไม่เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

18 ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี

19 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

1 10 ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

2 คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง

2 1 ได้รับประกาศนียบัตร ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า

2 2 มีความสามารถเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่

2 3 ควรมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ หรือเขตใกล้เคียง หรือสถานที่ที่สามารถเดินทางมาปฏิบัติงานประจำวันได้สะดวก

2 4 ผู้ได้รับคัดเลือกต้องทำสัญญาค้ำประกันความเสียหาย ในวงเงิน 8,000 บาท (แปดพันบาทถ้วน) หรือผู้ค้ำประกันต้องเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ 3 หรือเทียบเท่า

สรุปผู้เลี้ยงเด็กควรมีสมบัติเป็นเพศหญิง อายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 55 ปี มีสัญชาติไทย เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ผ่านการอบรมหลักสูตรวิธีการดูแลเด็ก มีความประพฤติดี สุขภาพจิตดี สุขภาพกายแข็งแรง ผ่านการตรวจสอบสุขภาพก่อนการปฏิบัติงานว่าไม่มีโรคภัยแรงอันจะส่งผลให้ติดต่อผู้อื่นหรือเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว มีภูมิลำเนา หรือที่พักอยู่ใกล้เคียงสถานที่ทำงาน ผู้ที่ได้รับคัดเลือกต้องทำสัญญาวงเงิน 8,000 บาท หรือมีผู้ค้ำประกันเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ 3 หรือเทียบเท่า

5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

5 1 ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรม (Training) เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพโดย มุ่งพัฒนาทักษะ (Skill) ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) ความเข้าใจ (Understanding) และพัฒนานิสัยการทำงานให้ถูกต้อง มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการฝึกอบรมไว้ดังนี้

บรรเจิด สาริพัฒน์ (2532 : 7) การฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างมีแบบแผน เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และเพื่อปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามไปด้วย

สมชาติ กิจยรรยง (2537 : 10) การฝึกอบรม คือ กระบวนการในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะ และแลกเปลี่ยนเจตคติตามความมุ่งหวังที่กำหนดให้ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอาจจะเป็นการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือสถานที่ทำงานก็ได้

กุลยา ดันดีผลาชีวะ (2537 : 2) การฝึกอบรมทำให้บุคลากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของหน่วยงาน สามารถพัฒนาการทำงานที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทันท่วงทีกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมและสังคมที่เป็นอยู่

สรุปความหมายของการฝึกอบรมได้ว่า หมายถึง กระบวนการเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพ ประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ เสริมทักษะของบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของหน่วยงาน สามารถพัฒนาการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ทันท่วงทีกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมในสังคมที่เป็นอยู่

5 2 ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม

การจัดการฝึกอบรมที่ดีต้องมาจากความจำเป็น ที่เป็นปัญหาของหน่วยงานที่ต้องการให้มีการแก้ไข ด้วยการฝึกอบรม ซึ่งความจำเป็นของการฝึกอบรม ไม่ว่าจะเรียกว่าอย่างไรก็ตาม โดยความหมายแล้วความจำเป็นในการฝึกอบรมหมายถึง ปัญหาของหน่วยงานที่ต้องการแก้ไขด้วยการฝึกอบรม ซึ่งมีลักษณะต่างๆ กันดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2537 38-44)

5 2 1 ความจำเป็นที่จำแนกตามสภาพปัญหา การเปลี่ยนแปลงเป็นสภาพธรรมชาติแห่งโลก เมื่อเวลาเปลี่ยนสังคมย่อมเปลี่ยน วิชาการ เทคโนโลยี และวิถีชีวิตของคนย่อมมีการเปลี่ยนแปลง การสร้างเสริม และการพัฒนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมโลกปัจจุบัน

5 2 2 ความจำเป็นเฉพาะบุคคล เป็นความต้องการของแต่ละบุคคลในการที่จะต้องพัฒนาตนเอง ซึ่งอาจเป็นทั้งเรื่องงาน และเรื่องของบุคคลิกภาพส่วนบุคคลที่ต้องได้รับการฝึกอบรมซึ่งการได้มาซึ่งความจำเป็นบางทีมาจากตนเองต้องการด้วยเห็นวาท้องเปลี่ยนแปลง

5 2 3 ความจำเป็นรายกลุ่ม เป็นความจำเป็นเฉพาะของกลุ่มที่ต้องมีการปรับปรุง อาจเป็นงานเป็นแผนก มิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง

5 2 4 ความจำเป็นองค์กร ทั้งนี้สืบเนื่องจากการเป็นปัญหาของหน่วยงานหรือองค์การที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงงาน การขยายงาน หรือการขัดข้องโดยงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานรวมกันภายในองค์การที่ต้องการแก้ไขด้วยการฝึกอบรม ตัวอย่างเช่นการพัฒนาองค์การ การยกเครื่องหน่วยงาน หรือหน่วยงานขาดความสามัคคี มีการเบี่ยงงาน เกิดการแตกแยก ความจำเป็นในการอบรมเพื่อแก้ไขปัญหานี้ ส่วนใหญ่ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและแก้ไขปัญหาก็ได้ ด้วยสายตาของผู้บริหาร

5 2 5 ความจำเป็นที่จำแนกกลุ่มตามการแสดงออกของปัญหา ปัญหาที่แสดงถึงความต้องการการอบรมบางอย่างสามารถที่จะมองได้อย่างชัดเจนว่าจำเป็นต้องมีการอบรมเช่นการตั้งหน่วยคอมพิวเตอร์ในการบริหาร ผู้ใช้ยังไม่เคยมีประสบการณ์ เมื่อเป็นเช่นนี้การฝึกอบรมจะเป็นสิ่งจำเป็นในทันที ความจำเป็นของการฝึกอบรมนี้ ผู้จัดฝึกอบรมสามารถบอกได้ในทันทีว่าต้องการจะให้มีการฝึกอบรมอย่างไร แต่ในบางครั้งต้องศึกษาข้อมูลในรายละเอียดจึงทราบได้ ซึ่งความจำเป็นตามการแสดงออกของปัญหานี้จำแนกได้เป็น 2 ประการคือ

- ความจำเป็นชัดแจ้ง (obvious needs) เป็นความจำเป็นที่แสดงออกให้รู้และเข้าใจในทันทีสามารถสังเกตเห็นได้ตามเหตุ ตามหลักการและความเป็นจริงว่าต้องมีการอบรม เช่น การรับพนักงานใหม่เข้าปฏิบัติงานต้องมีการปฐมนิเทศเพื่อให้พนักงานใหม่รู้จักกับงานในหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ การเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหาร โดยที่บุคคลผู้นั้นยังไม่เคยดำรงตำแหน่งมาก่อน ต้องมีการจัดการอบรมเพื่อให้รู้งานเมื่อเป็นผู้บริหาร ความจำเป็นที่ต้องการการฝึกอบรมที่ชัดเจนอื่นๆ เช่น การขยายงาน การเปลี่ยนงานใหม่ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือใหม่ การปรับปรุงโครงสร้างงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายและจุดประสงค์ของงานใหม่ที่ต้องมีการอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในงานสามารถปฏิบัติงานใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ได้อบรมมา

- ความจำเป็นแฝง (hidden needs) เป็นความจำเป็นที่ต้องค้นหา เป็นปัญหาที่เกิดแทรกซ้อนขึ้นมาในการปฏิบัติงานที่ต้องการการค้นหาคำเหตุแห่งปัญหาให้ชัดเจนว่าเกิดจากสิ่งใด เช่น ปัญหาการเบี่ยงหน่วยงาน มีทั้งสาเหตุจากการว่าจ้าง จากงานหนัก และส่วนหนึ่งอาจมาจากการขาดความรู้ในการปฏิบัติงานเป็นต้น ซึ่งการขาดความรู้ไม่มีได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนต้องอาศัยการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จึงเป็นที่ทราบแน่ชัด

5 2 6 ความจำเป็นที่จำแนกตามเวลา จำแนกได้ดังนี้

- ความจำเป็นเร่งด่วน เป็นความต้องการการฝึกอบรมที่ต้องการเพื่อการแก้ปัญหาในทันที เพื่อให้การดำเนินงานขณะนั้นผ่านไปได้ เช่น การฝึกอบรมเพื่อใช้คอมพิวเตอร์เพราะผู้มีจิตกุศลบริจาคให้มาแล้วในหน่วยงานยังไม่เคยมีใช้มาก่อน เป็นต้น

- ความจำเป็นเพื่อการเตรียมการสำหรับอนาคต เป็นความจำเป็นที่ใช้เพื่อการจัดเตรียมบุคคลากรที่จะทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ที่รู้จักกันมากคือ การอบรมผู้บริหาร นอกจากนี้ความจริงแล้วยังมีการฝึกอบรมเพื่อการเตรียมพร้อมหลายอย่าง เช่น การอบรมเพื่อเตรียมเจ้าหน้าที่สำหรับการขยายหน่วยงานใหม่ การจัดฝึกอบรมเพื่อการเตรียมการป้องกันอุบัติเหตุภัย การเตรียมการเพื่อการช่วยเหลืออุบัติเหตุเหตุหมุ่เป็นต้น

- ความจำเป็นต่อเนื่อง เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมที่ต้องมีการกำหนดอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมเพื่อการดำรงไว้ซึ่งความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงาน เช่น โครงการอบรมความสามารถในการพัฒนาการฝึกอบรม ครั้งที่ 1 อบรมแนวคิดทั่วไป ครั้งที่ 2 เป็นการอบรมเพื่อการวางแผนในการแก้ปัญหา และครั้งที่ 3 เป็นการฝึกปฏิบัติการเพื่อการแก้ปัญหา เป็นต้น

การประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรม

ความจำเป็นในการฝึกอบรมมีอยู่ 3 ระดับคือ ระดับที่ 1 ระดับปัจเจกบุคคล (individual level) เป็นระดับที่เฉพาะเจาะจงเป็นต่อบุคคลเป็นจุดเริ่มต้นแห่งปัญหา ซึ่งจะมีเฉพาะอย่าง เฉพาะทางหรือคนละรูปแบบไม่เหมือนกัน เช่น ความสามารถไม่ถึง ต้องเปลี่ยนสภาพการทำงาน เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ระดับที่ 2 เป็นปัญหาในระดับการปฏิบัติงานโดยส่วนรวม เป็นปัญหาร่วมกันในการะกิจหน้าที่ในระดับกลุ่มงาน แผนกหรือฝ่าย เป็นปัญหาเฉพาะส่วนหนึ่งขององค์การที่ต้องการแก้ปัญหา ส่วนระดับที่ 3 เป็นปัญหาระดับองค์การที่มีผลต่อสภาพการทำงาน บรรยากาศการทำงาน และผลผลิตจากการทำงานส่วนใหญ่หากแก้ไขต้องเป็นการพัฒนาองค์การ เพราะปัญหาและความจำเป็นที่เกิดขึ้นจะเป็นวงกว้างทั้งองค์การ ซึ่งมีผลกระทบมากกว่า 2 ระดับแรก วิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งความจำเป็นในการฝึกอบรมของแต่ละระดับนั้น สามารถกระทำดังนี้

1 การค้นหาความจำเป็นในระดับบุคคล ต้องดำเนินการศึกษาเป็นรายบุคคลอย่างเจาะจง

การจัดฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นการฝึกอบรมที่จำเป็น จัดขึ้นแล้วก่อให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงาน เราไม่สามารถจัดฝึกอบรมอย่างที่เราคิดจะทำเองได้เพราะนั่นหมายถึงความสิ้นเปลืองและความไม่จำเป็น การค้นหาความจำเป็นในการฝึกอบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญวิธีการค้นหาความจำเป็นในระดับบุคคลทำได้ 3 ช่วงระยะเวลา คือ

1 1 การค้นหาความจำเป็นก่อนการอบรม เป็นการค้นหาเพื่อการวางแผน การเตรียมการฝึกอบรม ด้วยการถามจากผู้บริหาร จากผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาปัญหา ความสนใจที่ต้องการให้มีการฝึกอบรม ในกรณีการจัดฝึกอบรมเป็นการจัดเพื่อบริการแก่สังคม การค้นหาความจำเป็นจะต้องศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการจัดฝึกอบรม เช่น การจัดอบรมเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายจะเป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนอนุบาล สถานรับเลี้ยงเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็ก เป็นต้น

1 2 การค้นหาความจำเป็นระหว่างการอบรม แม้ว่าการจัดเตรียมการอบรมได้กระทำมาเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม สิ่งนี้อาจทำให้การจัดไม่เป็นไปตรงเป้าหมายแท้จริงประการหนึ่งคือ ผู้เข้าอบรมซึ่งเรามีได้ค้นคว้าในรายละเอียด ผู้เข้าอบรมเป็นตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งบางครั้งทำให้การจัดอบรมไม่ตรงเป้าหมายที่ชัดเจน จำเป็นต้องค้นหาปัญหาระหว่างการอบรม ซึ่งได้มาจากการถาม หรือการสังเกตความสนใจในขณะอบรม การพูดคุย การฝึกปฏิบัติ หรือการให้ความเห็นในกล่องซึ่งวิทยากรจัดไว้ก็ได้

1 3 การค้นหาความจำเป็นหลังการอบรม เป็นการค้นหาความจำเป็นที่จัดกระทำขึ้นเมื่อสิ้นสุดการอบรม ด้วยการให้ประเมินผลการอบรมและตอบแบบสอบถามถึงความต้องการที่จะให้มีการจัดอบรมในเรื่องใดสนใจเรื่องใด ตามลำดับก่อนหลัง การค้นความจำเป็นด้วยวิธีนี้ เหมาะสำหรับการจัดอบรมเพื่อกลุ่มผู้เข้าอบรมชุดเดิม

การค้นหาความจำเป็นในระดับบุคคลเป็นการค้นหาข้อมูลในส่วนย่อยสุดขององค์การ ซึ่งข้อมูลที่ได้อาจประมวลสรุปเพื่อหาความจำเป็นที่เด่นชัดโดยสัมพันธ์กับงาน และจุดประสงค์ขององค์การเท่านั้น วิธีการนี้ง่ายไม่ซ้ำซ้อนมากนักถ้าจำนวนบุคลากรไม่มากเกินไป หากมีจำนวนมากจะต้องใช้เวลาศึกษามากเช่นกัน

2 การค้นหาความจำเป็นระดับกลุ่มงาน เป็นการศึกษาถึงสภาพการทำงานผลผลิต มาตรฐานของงาน ภาระกิจความรับผิดชอบของคนต่องานจำเป็นต้องใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับใด มีความแตกต่างกันที่มากน้อยระหว่างงานกับความสามารถกับความสามารถของบุคคล การแก้ไขด้วยการฝึกอบรมจะช่วยให้ในระดับใด มีความจำเป็นหรือไม่ในสภาพการณ์ขณะนั้น มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ขององค์การในระดับใด เพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญเพื่อดำเนินการฝึกอบรมต่อไป

3 การค้นหาความจำเป็นระดับองค์การ เป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้งานขององค์การไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เกิดข้อขัดแย้งในองค์การ การดำเนินงานล่าช้า เกิดปัญหาองค์การสิ้นคลอน จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานขององค์การ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น จุดใดขององค์การมีปัญหาสูงสุด จำเป็นต้องได้รับการอบรม ส่วนงานหรือกลุ่มที่ไม่เป็นปัญหาควรกันออกไป เพราะไม่จำเป็นต้องฝึกอบรม หากนำมาอบรมด้วยจะทำให้กลุ่มที่ไม่มีปัญหาเกิดความเบื่อหน่ายและมีข้อขัดแย้งในจิตใจ

สรุปความต้องการจำเป็นจำแนกลักษณะได้ดังนี้ 1) ความจำเป็นตามสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ 2) ความจำเป็นเฉพาะบุคคล 3) ความจำเป็นรายกลุ่ม 4) ความจำเป็นขององค์การ 5) ความจำเป็นตามการแสดงออกของปัญหาซึ่งจำแนกได้ 2 ประการคือ ความจำเป็นชัดแจ้งและความจำเป็นแฝง การประเมินความจำเป็นในการอบรม ประเมินได้ 3 ระดับคือ ระดับปัจเจกบุคคล ระดับเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานโดยรวม และระดับปัญหาระดับองค์การ การจะได้มาซึ่งความจำเป็นในการอบรมในแต่ละระดับนั้น สามารถกระทำได้โดย 1) ค้นหาความจำเป็นในระดับบุคคลได้ 3 ช่วงเวลาคือ ค้นหาความจำเป็นก่อนการอบรม ค้นหาความจำเป็นระหว่างการอบรม และค้นหาความจำเป็นหลังการอบรม การค้นหาความจำเป็นในระดับบุคคล การค้นหาความจำเป็นระดับกลุ่มงาน และการค้นหาความจำเป็นระดับองค์การ

5.3 การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาความจำเป็น

การประเมินความจำเป็น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของหน่วยงานหรือองค์การว่าจำเป็นต้องใช้การฝึกอบรมอะไร และอย่างไร โดยแหล่งข้อมูลที่จะให้ข้อมูลประกอบด้วย

1 บุคคล ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการ ผู้บริหาร หรือนักฝึกอบรมเองเป็นผู้ให้ข้อมูลตามเรื่องที่บุคคลผู้นั้นเกี่ยวข้อง โดยใช้การสังเกตและการสอบถาม

2 เอกสาร รายงาน และผลงานวิจัยที่มีผู้เขียนและกระทำไว้ จะได้ข้อมูลในระยะยาว และผลงานทางสถิติ

3 นโยบายและจุดประสงค์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่กำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ

4 หน่วยงานซึ่งมีปัญหที่ต้องให้มีการฝึกอบรม

วิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวนี้ นอกจากมาด้วยการศึกษด้วยตนเองแล้ว อาจได้มาด้วยวิธีการดังนี้

1 การสังเกต เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จริง ด้วยการเฝ้าสังเกตอย่างเป็นระบบ ด้วยการวางแผนลำดับงาน เรื่อง เวลา วิธีการ และการจัดบันทึกงานที่สังเกตในรายละเอียด โดยระวังมิให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว ซึ่งวิธีการสังเกต อาจสังเกตโดยตรงในฐานะผู้สังเกต หรือสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participated observation) ด้วยการกระทำคนเป็นสวหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้สังเกตไปในตัวก็ได้จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตต้องนำมาประมวล หาข้อสรุปที่เป็นปัญหาและต้องการการฝึกอบรม

2 สํารวจข้อคิดเห็น เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้กันมากที่สุดการสำรวจอาจใช้การสัมภาษณ์ การสอบถาม การประชุมพิจารณาแนวทางแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นต้น วิธีการนี้ช่วยให้ได้ข้อละเอียดก่อนข้างกว้างขวาง และหลายแง่มุมมากกว่าการสังเกต ที่ต้องใช้เวลามาก

3 ศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงจากเอกสารต่างๆ เช่น รายงานการปฏิบัติงาน รายงานการประชุมต่างๆ รายงานผลการดำเนินงาน เป็นต้น นอกจากนี้ให้รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะชี้ประเด็นปัญหาที่ต้องการการฝึกอบรมได้เช่นกัน

4 การทดสอบความรู้ความสามารถ ใช้เฉพาะกลุ่มที่มีการอบรมเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการทางวิชาการ สถิติปัญหา และทักษะเป็นหลัก

5 ประเมินสภาพการทำงาน และผลการทำงาน ของบุคคล กลุ่มงาน และองค์การที่บ่งชี้ความจำเป็นในการฝึกอบรม

6 เก็บข้อมูลทางอ้อม โดยการสอบถามจากผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องผู้ใช้บริการ รายงานข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้อง ความเห็นของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญข้อมูลที่ได้จากการเก็บโดยทางอ้อมนี้ให้นำมาประกอบเพื่อวินิจฉัยความจำเป็นและสำหรับเป็นแนวทางของการจัดฝึกอบรมที่เหมาะสมต่อไปวิธีการนี้ใช้สำหรับการวางแผนและจัดทำโครงการโดยตรงในการจัดอบรมให้แก่หน่วยงานนั้นๆ การเก็บข้อมูลทางอ้อมนี้ใช้มากสำหรับการทำนายตลาด ซึ่งหมายถึงความต้องการทิศทางการพัฒนากำลังคนของหน่วยงานที่เป็นลูกค้าที่รับผิดชอบได้เช่น สำนักฝึกอบรมบริษัท ก ซึ่งมีเครือข่าย 10 บริษัท พนักงาน 10000 คน ในฐานะผู้จัดการ ฝึกอบรมและคณะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการจัดฝึกอบรมจะต้องประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรมของหน่วยงานเกี่ยวกับปัญหาความต้องการในแนวลิกระยะเวลา และจัดให้แก่ใคร การใช้ข้อมูลทางอ้อมเป็นพื้นฐานของการพิจารณาความจำเป็นในการฝึกอบรมนี้จะช่วยให้การฝึกอบรมตรงกับความต้องการจำเป็นแฝงที่ต้องการเสริมในการฝึกอบรม

เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล

การประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะเป็นดัชนีบ่งชี้กรอบแนวคิดของการฝึกอบรม ทำให้การฝึกอบรมมีประโยชน์ตรงต่อการแก้ปัญหาองค์การ การดำเนินการโดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นด้วย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้เครื่องมือนี้ใช้ประกอบด้วย

1 แบบบันทึกการสังเกตซึ่งกำหนดมาอย่างเป็นระบบว่าจะสังเกตเรื่องอะไร อย่างไร เวลาใดตามลำดับ

2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดได้ 2 วิธีคือ อย่างมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ขึ้นอยู่กับเจตนาในการเก็บข้อมูล แต่อย่างน้อยควรมีคำถามปลายเปิดที่ให้โอกาสแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในแนวคิดที่กว้างและเป็นประโยชน์เพิ่มเติม

3 แบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจที่ใช้มากมักจะเป็นแบบสอบถามที่กำหนดมาตรฐานประมาณค่าให้ตอบจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดีที่สุดไปเลวที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะให้ข้อสรุปง่ายและสะดวก แต่มีไม่น้อยที่ให้โอกาสได้นำเสนอแนวคิดที่กว้างขวางได้ตัวอย่างที่น่าเสนอในที่นี้เป็นแบบหนึ่งเท่านั้น อาจมีแบบอื่น ๆ ที่แปลกออกไป และอาจพบเห็นได้ในการฝึกอบรมต่างๆ ซึ่งผู้ใช้อาจนำพิจารณาใช้ได้ตามความเหมาะสม

สรุปการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาความจำเป็นสามารถค้นหาจากแหล่งข้อมูลอันประกอบด้วยบุคคล เอกสาร นโยบาย และจุดประสงค์ของหน่วยงาน หน่วยงานที่มีปัญหาที่ต้องอบรมได้มาจากการสังเกต สำรวจ ข้อคิดเห็น ศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงจากเอกสารต่าง ๆ ทดสอบความรู้ความสามารถ ประเมินสภาพการทำงานและผลงานของบุคคล กลุ่มงาน และองค์การ เก็บข้อมูลทางอ้อมโดยการทดสอบบุคลากรผู้เกี่ยวข้องโดยใช้เครื่องมือคือแบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม

5.4 วิธีการจัดการฝึกอบรม

การจัดการฝึกอบรมมีหลายวิธี วิบูลย์ บุญยธโรกุล (2545 94-110) ได้สรุปไว้ดังนี้

การบรรยาย/การสอน

การบรรยายหรือการสอน เป็นวิธีที่ใช้กันมากที่สุดในการเรียนการสอนและการฝึกอบรม การบรรยายเป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้จากวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิ โดยทั่วๆ ไปจะเป็นการสื่อสารทางเดียว โดยผู้เรียนจะเป็นผู้รับฟัง สังเกต และทำความเข้าใจกับหลักการ แนวคิดและวิธีการที่วิทยากรนำเสนอ

การอภิปราย

การอภิปรายคือ การจัดให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาพูดแสดงความคิดเห็นและมุมมองของตนเองให้ผู้อื่นฟัง ในประเด็นซึ่งเป็นปัญหาหรือความสนใจของทั้งกลุ่มผู้พูดอาจเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งหมด หรืออาจเป็นการอภิปรายเฉพาะในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดก็ได้ การอภิปรายเป็นวิธีการที่ดีที่จะดึงเอาความรู้ความสามารถ มุมมอง และประสบการณ์จากหลายๆ ฝ่ายมาอธิบาย ประเด็นปัญหา หรือสาระความรู้ที่สมาชิกในกลุ่มมีความสนใจร่วมกัน

การศึกษาดูงาน

การศึกษาดูงาน เป็นการจัดให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเดินทางไปยังสำนักงานโรงงาน หรือโครงการ เพื่อเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้จากการรับฟังและสังเกตวิธีการทำงาน การใช้เครื่องมือ หรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม ซึ่งยากต่อการนำเสนอในห้องเรียน การศึกษาดูงานใช้เสริมการเรียนรู้ภาคทฤษฎีในห้องเรียนว่าจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไร

การสาธิต

การสาธิตเป็นการสอนโดยการอธิบายหลักการ ทฤษฎี และแสดงวิธีการตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องของการปฏิบัติงาน การใช้เครื่องมือ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักการและกระบวนการที่ถูกต้อง

การระดมความคิด

การระดมความคิดเป็นวิธีการที่ใช้พัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา โดยการพยายามหาวิธีหรือแนวคิดใหม่ๆ ที่อาจถูกมองข้ามไป สำหรับวิธีนี้การคิดอย่างสร้างสรรค์มีความสำคัญมากกว่าการคิดวิเคราะห์ตามวิธีการที่ใช้กันตามปกติทั่วไป

การศึกษากรณี

การศึกษากรณีเป็นวิธีการสร้างประสบการณ์ในการวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ ทักษะในการรับฟัง ฯลฯ โดยให้ผู้เรียนอ่านหรือรับฟังเหตุการณ์ที่เป็นจริงหรือสมมุติขึ้น แล้วทำการศึกษาหาวิธีการที่จะแก้ไข จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์และแนวทางการแก้ปัญหาของตนเองหรือกลุ่มต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน โดยวิธีนี้สมาชิกทั้งหมดจะได้เรียนรู้และเปรียบเทียบวิธีการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี

การแสดงบทบาทสมมุติ

การแสดงบทบาทสมมุติเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมและการรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น โดยการจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าไปแสดงบทบาทของผู้อื่นซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางสังคม ทัศนคติ และค่านิยมแตกต่างหรือตรงกันข้ามกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังจากแสดงบทบาทสมมุติแล้ว วิทยากรจะต้องอธิบายชี้ให้เห็นประเด็น เพื่อก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมไปสู่สิ่งที่เป็นที่ยอมรับในองค์กรและสังคมโดยรวม

การสร้างสถานการณ์จำลอง

การสร้างสถานการณ์จำลองเป็นการจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ เงื่อนไข สภาพแวดล้อม หรือกระบวนการคล้ายจริงที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติ ตัดสินใจแก้ปัญหา กับสถานการณ์ที่ถูกสร้างขึ้น วิธีนี้จะใช้เมื่อการฝึกปฏิบัติกับของจริงอาจจะมีค่าใช้จ่ายสูงเกินไป หรือมีอันตรายมาก

การฝึกปฏิบัติงาน

การฝึกปฏิบัติงานเป็นวิธีการฝึกอบรมที่จัดให้มีขึ้นในที่ทำงาน โดยมีพนักงานอาวุโสหรือผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในงานที่ต้องเรียนรู้ ทำหน้าที่สอนให้ปฏิบัติงานได้เช่นเดียวกับพนักงานอื่น การฝึกอบรมวิธีนี้ มักจะจัดให้กับพนักงานใหม่เพื่อให้พนักงานดังกล่าวสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยเร็ว รวมทั้งกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานซึ่งจะต้องเริ่มดำเนินการโดยไม่มีโอกาสจัดให้มีการฝึกอบรมในชั้นเรียนตามปกติ การฝึกอบรมวิธีนี้ดูเหมือนจะเป็นวิธีที่เป็นธรรมชาติ แต่การฝึกปฏิบัติงานให้ได้ผลยังก็ต้องทำตามกระบวนการที่ถูกต้องการ กล่าวคือ มีการวิเคราะห์หน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อหาความจำเป็นในการฝึกอบรม กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหาสาระและทักษะที่ต้องเรียนรู้ แล้วจึงดำเนินการฝึกอบรม ประเมินผล ฯลฯ

การสอนงาน

การสอนงานหมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน โดยผ่านกระบวนการ ถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องระหว่างวิทยากรซึ่งมักจะเป็นผู้บังคับบัญชากับผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการสอนให้คำแนะนำวิธีการ การแก้ปัญหา ฯลฯ ในการทำงานซึ่งมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้นตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้นของผู้ใต้บังคับบัญชา

การให้พี่เลี้ยง

การให้พี่เลี้ยง เป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร โดยการจัดให้มีพี่เลี้ยงซึ่งเป็นพนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า และมีตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าแต่มิได้เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง คอยให้คำปรึกษาแนะนำสอนงานและให้ความช่วยเหลือแก่พนักงานที่ยังขาดความรู้หรือประสบการณ์ เช่น เข้ามาใหม่ หรือย้ายมาจากหน่วยอื่น เพื่อให้พนักงานดังกล่าวมีความรู้ความสามารถในการทำงานที่พึงประสงค์ภายในระยะเวลาอันสั้น มีความรู้สึกอบอุ่น และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร การถ่ายทอดความรู้อาจทำขึ้นโดยการนัดประชุมหรือพบปะกันเป็นระยะตามความเหมาะสม

สรุปการจัดการฝึกอบรมสามารถจัดได้ด้วยวิธีการบรรยาย อภิปราย การศึกษาดูงาน การสาธิต การระดมความคิด กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสภาพการจำลอง การฝึกปฏิบัติงาน การสอนงาน

5.5 เวลาจัดฝึกอบรม

เวลาการจัดการฝึกอบรมจำแนกได้เป็น 3 ระยะคือ (กุลยา ตันติผลลาชีวะ 2537 21 - 23)

1 การฝึกอบรมก่อนการปฏิบัติงาน (Pre-service Training) เป็นการอบรมที่จัดให้กับบุคลากรก่อนเข้าประจำการซึ่งเป็นบุคลากรใหม่ของหน่วยงาน การฝึกอบรมนี้ได้แก่ การปฐมนิเทศ การสร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้น ลักษณะของการฝึกอบรมจะเน้นความรู้ความเข้าใจในงานในหน้าที่รับผิดชอบ ภาระกิจขององค์กรและการเตรียมความพร้อมต่าง ๆ ให้แก่ผู้เข้าอบรมก่อนเข้าประจำการ

2 การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน เป็นการฝึกอบรมด้วยการปฏิบัติจริง (On the Job Training) ผู้เข้าฝึกอบรมจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งแต่มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมประเภทนี้อาจเป็นการฝึกอบรมรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ แต่จำนวนต้องไม่มากนัก วิธีการฝึกอบรมนั้นผู้เข้าอบรมจะต้องฝึกปฏิบัติจริง พร้อมศึกษางานไปพร้อมด้วย จุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับการอบรมมีประสบการณ์ตรงในงานที่รับผิดชอบเรียนรู้จากความจริง การฝึกอบรมประเภทนี้นิยมใช้ในหน่วยงานที่ขาดแคลนบุคลากร ทั้งในแง่อัตรากำลังและความสามารถเฉพาะทาง ประโยชน์ที่ได้มากคือ ได้พัฒนาคนและงานเพิ่มในเวลาเดียวกัน ข้อเสีย ที่อาจพบได้คือ อาจต้องเสียเวลาการทำงานไปส่วนหนึ่งเพื่อการเรียนการสอน อีกส่วนหนึ่งคืออุปกรณ์และเครื่องมือต้องใช้ในการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมนั้นด้วย

การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน สามารถทำได้หลายลักษณะ ลักษณะแรกเป็นตัวต่อตัว โดยผู้เข้าฝึกอบรมต้องทำงานคู่ไปกับครูฝึก ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ และปฏิบัติงานในเวลาปกติ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการศึกษาสภาพการทำงานในขณะนั้นด้วยลักษณะที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับครูฝึกหรือผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกโดยครูฝึกหรือผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกจะมอบหมายงานให้ทำควบคู่ไปกับผู้ฝึก แต่ผู้เข้าอบรมจะได้รับผิดชอบงานที่ง่ายกว่า น้อยกว่า ลักษณะที่ 3 เป็นการฝึกอบรมลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 2 ลักษณะแรกแต่ผู้เข้าอบรมจะปฏิบัติงานหมุนเวียนไปตามแผนกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์หลากหลาย ลักษณะการฝึกอบรมแบบหมุนเวียนงานนี้มักนิยมใช้ในการฝึกอบรมปฐมนิเทศ ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าปฏิบัติงานใหม่คุ้นเคยกับหน่วยงานต่าง ๆ สามารถสร้างความเข้าใจในงานในมุมมองกว้างเมื่อปฏิบัติงานจริงทำให้เข้าใจกลไกการทำงานของหน่วยงานที่ถูกต้อง

3 การฝึกอบรมนอกเวลา (Off the Job Training) เป็นการฝึกอบรมที่ผู้เข้าอบรมจะต้องช่วยเหลือตัวเอง การฝึกอบรมประเภทนี้อาจจัดให้ทั้งเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ลักษณะของการฝึกอบรมโดยทั่วไปเป็นหลักสูตรชนิดมีชั้นเรียน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการฝึกอบรม ข้อสำคัญอยู่ที่ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องใช้เวลานอกเวลาราชการ ในการเข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มักเป็นความสนใจส่วนตัว สำหรับการฝึกอบรมรายบุคคลที่ใช้มาก การฝึกอบรมจะเน้นการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ผู้เข้าอบรมสามารถศึกษาและอ่านด้วยตนเอง บางทีอาจใช้ชุดฝึกอบรมก็อาจมีทั่วไป

สรุปเวลาในการจัดการฝึกอบรมจำแนกได้ 3 ระยะคือ การฝึกอบรมก่อนการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน การฝึกอบรมนอกเวลา

6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความความต้องการ

คำว่า " ความต้องการ " (Needs) มีผู้ให้ความหมายที่สามารถเข้าใจได้ง่ายคือสภาพที่ปรากฏระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ (Why is) กับสิ่งที่อยากให้เป็นไป (what should be) หมายถึงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่คาดหวังในอนาคต เรียกว่าเป็นความต้องการ (สัวณณ์ วัฒนวงศ์ 2525 14)

ฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (2533 50-51) ได้กล่าวไว้ว่า ตามหลักจิตวิทยานั้น พฤติกรรมคือการแสดงออกของบุคคลอันเกิดจากจากสิ่งเร้าหรือปัจจัยต่าง ๆ มากกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ดังนั้น ความต้องการ (Needs) จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ และความต้องการ (Needs) เชิงจิตวิทยาเรียกว่า เป็นแรงกระตุ้นภายในของคนและสัตว์ที่ทำให้แสดงพฤติกรรม ความต้องการ เป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตเพราะคนและสัตว์จะต้องแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้และเพื่อให้ชีวิตมีความสุข มีการกล่าวถึง "ความต้องการ" หลายความหมายดังนี้คือ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 144) กล่าวว่า ความต้องการเป็นแรงผลักดันที่เกินขึ้นภายในตัวบุคคล เพราะชีวิตของคนเรานั้นจะต้องมีการดิ้นรน เพื่อหาทางตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และทิศทางของพฤติกรรมจะถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของความต้องการที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

วิรัช ศรีทอง (2534 : 27) ความต้องการนั้น หากมนุษย์ / บุคลากร มีความต้องการแล้วได้รับการตอบสนองและให้ความสนใจ บุคลากรนั้นย่อมมีความรู้สึกที่จะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานได้

มรกต อิศรานุวัฒน์ (2541 : 9) ได้กล่าวว่า ความต้องการจะมีขึ้นตลอดเวลา และมีลักษณะเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ คนเราจะพยายามตอบสนองความต้องการเหล่านี้โดยเลือกตอบสนองตามลำดับความสำคัญของสิ่งจูงใจและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

จิตรา ศาสสนัส (2542 : 35) ได้กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์เกิดจากการขาดความสมดุลทางด้านร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก ให้มนุษย์ปรับตัวในการตอบสนองแรงผลักดันที่เกิดขึ้น การปรับตัวเพื่อตอบสนองแรงผลักดันคือ ความต้องการ นั่นเอง

เยาวนุช ทานาม (2545 : 31 – 32) ได้กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ความประสงค์หรือความอยากได้ของมนุษย์ตามธรรมชาติ มนุษย์มีความต้องการหลายอย่างหลายด้านด้วยกัน โดยจะเป็นไปตามสภาพและสภาวะนั้นๆ ความต้องการส่วนใหญ่มี 2 ด้าน คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์นั้น คือความต้องการในด้านความสำเร็จซึ่งเป็นความต้องการระดับสูง แต่ความเป็นจริงมนุษย์ทุกคนไม่สามารถได้รับการตอบสนองตามความต้องการได้เท่าเทียมกัน คือสถานภาพทางสังคมและศักยภาพของแต่ละบุคคล

สรุปความต้องการหมายถึง แรงผลักดันภายในที่กระตุ้นให้บุคคลหรือสัตว์แสดงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความสมดุลภายในและภายนอกของร่างกาย เช่น หิว จึงต้องการอาหาร ต้องการความสำเร็จ จึงแสวงหาวิธีการปฏิบัติตนให้เกิดความสำเร็จ ความต้องการเกิดขึ้นตลอดเวลาและมีลักษณะเป็นลำดับตามความสำคัญหรือสิ่งจูงใจในขณะนั้นการตอบสนองความต้องการของบุคคลได้มากน้อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ โอกาสและศักยภาพของบุคคลด้วย

6.1 ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ

ทฤษฎีความต้องการ ของ โนลส์ นักการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียง ชาวอเมริกัน ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แยกออกเป็น 6 ด้านดังนี้ (สวัณน์ วัฒนวงศ์ 2538 : 91 , อ้างอิงมาจาก Knowles 1970)

1 ความต้องการทางกายภาพ (Physical Needs) เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย ส่วนมากมนุษย์เรามีความต้องการทางด้านนี้เพื่อความคงอยู่ของร่างกาย ในทางการศึกษาผู้ใหญ่ คือความต้องการแลเห็นได้ยินเสียง ความสุขสบาย การพักผ่อน หมายความว่าถ้าหากตัวหนังสือเล็กเกินไป เสียงสูง เบาเกินไป เก้าอี้แข็งเกินไป สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียน ไม่ประสบความสำเร็จพอใจได้

2 ความต้องการในการเจริญงอกงาม (Growth Needs) นักจิตวิทยาส่วนมากเห็นตรงกันว่า ความต้องการด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะพาไปสู่ส่วนอื่น ๆ ของความต้องการ ซึ่งตรงกับความต้องการกระทำตามความสามารถ (Self-actualization) ตามทฤษฎีของมาสโลว์นั่นเอง ผู้ใหญ่ที่มองไม่เห็นอนาคตของตนเองนั้นเป็นบุคคลที่น่าสงสาร เพราะความมองไม่เห็นความก้าวหน้าในอนาคตของตัวเองทำให้คุณค่าอื่น ๆ ลดลงอย่างมากจากการศึกษาพบว่าคนที่เกษียณอายุแล้วสามารถทำงานให้เป็นประโยชน์ได้ จะมีการปรับตัวได้ดีกว่าคนที่ไม่สามารถหางานทำหรือทำตนให้เป็นประโยชน์

3 ความต้องการได้รับความมั่นคงปลอดภัย (The Needs for Security) เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้ว สัตว์โลกมีสัญชาตญาณสำหรับการป้องกันตนเอง ความต้องการด้านความปลอดภัยทางร่างกาย ถ้าหากความต้องการมั่นคงไม่ได้รับการตอบสนองจะเกิดอาการทางพฤติกรรมตามมาด้วย คือเกิดความรู้สึกไม่มั่นคง โดยการถอนตัวออกจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหลาย

4 ความต้องการรับประสบการณ์ใหม่ ๆ (The Needs for New Experience) เมื่อคนแสวงหาความมั่นคง เขาต้องเผชิญภัยและการเสี่ยง คนเราจึงอาจจะเบื่อหน่ายต่องานประจำที่ซ้ำซาก (Routine) ดังนั้นเมื่อความต้องการด้านนี้เกิดสับสนขึ้น บุคคลจะเกิดความวุ่นวายใจจนเกิดอาการทางพฤติกรรม เหนื่อยอ่อน ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมทั้งแนวคิดใหม่ ๆ

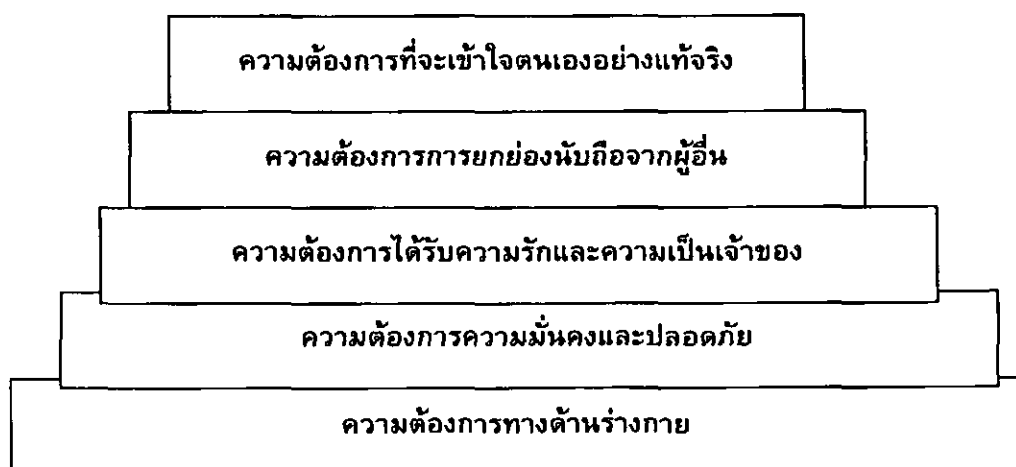
5 ความต้องการด้านความรัก (The Needs for Affection) ทุกคนต้องการได้รับความรัก รวมทั้งการได้รับผลสำเร็จ ซึ่งบางครั้งก็เป็นสาเหตุมาจากความต้องการด้านนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นความต้องการด้านสังคม คือ ต้องการมีส่วนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ประสบการณ์ ความร่าเริง ความโศกเศร้า ถ้าหากความต้องการด้านนี้ไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดอาการ 2 ด้านคือ การถอนตัวออกจากกลุ่ม หรือมีลักษณะ ก้าวร้าว แสดงอาการเป็นศัตรู

6 ความต้องการได้รับการยอมรับ (The Needs for Recognition) มนุษย์ส่วนมากต้องการได้รับความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่า ได้รับการยกย่องนับถือจากคนอื่น ๆ ในบางด้านของเขา ความต้องการทางด้านนี้ทำให้เขามีการรวมกลุ่มทางสังคม เป็นชุมชน สถาบันต่าง ๆ ทำให้เขาสามารถแสวงหาสถานภาพและความสนใจจากสมาชิกในกลุ่มได้ด้วย

ความต้องการเป็นพื้นฐานทางด้านจิตใจของมนุษย์ ซึ่งมีด้วยกันทุกคน บุคคลจะแสดงพฤติกรรมของตนตามความต้องการ เพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง ความต้องการเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ถูกกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง การเรียนรู้ถึงความต้องการของมนุษย์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ทฤษฎีความต้องการ

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545 : 25), อ้างอิงจาก Maslow 1970, 153-172) ทฤษฎีนี้มี ความเชื่อเกี่ยวกับความต้องการว่ามนุษย์ทุกคนจะมีความต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ความต้องการของบุคคลมีหลายอย่าง ตั้งแต่ความต้องการขั้นต่ำถึงความต้องการขั้นสูงอื่นๆ ต่อไปความต้องการ 5 ประการเรียงลำดับจากขั้นต่ำสุดถึงสูงสุด ดังนี้คือ

ภาพประกอบ 4 แผนภาพแสดงลักษณะความต้องการขั้นต่างๆ ของ มาสโลว์
ที่มา สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545 : 25)

จากแผนภาพนี้ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2545 : 25) อธิบายแนวคิดของ มาสโลว์ ได้ว่า เมื่อความต้องการขั้นหนึ่งได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไป ความต้องการของมนุษย์จะได้รับการตอบสนองเพียงบางส่วน โดยมีบางส่วนจะไม่ได้รับการตอบสนอง และการได้รับการตอบสนองจะลดหลั่นกันไป ตามลำดับขั้น มาสโลว์ ได้สรุปถึงความต้องการ 5 ขั้น ไว้ดังนี้

1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2 ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety and Security Needs) เป็นความต้องการเพื่อให้ตนเองมีความปลอดภัย และมีความมั่นคงทางฐานะ เศรษฐกิจและงานอาชีพ

3 ความต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของ (Social and Belonging Needs) เป็นความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคม มีความต้องการเพื่อน เช่น การเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์การหรือสมาคมต่างๆ

4 ความต้องการการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem of Status Needs) เป็นความต้องการมีเกียรติยศ มีฐานะดีในสังคมได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลทั่วไป

5 ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization or Self-realization Needs) ความต้องการนี้นับเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เป็นความต้องการให้บรรลุผลสำเร็จในสิ่งที่ใฝ่ฝันไว้

อาจสรุปแนวคิดของมาสโลว์ ได้ว่าความต้องการของมนุษย์แบ่งเป็น 2 ประการคือ

1 ความต้องการขั้นต่ำ คือความต้องการที่ต้องได้รับการตอบสนอง ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย ความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของ และความต้องการการยกย่องนับถือจากผู้อื่น สำหรับปฐมวัยถ้าได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมจะทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต

2 ความต้องการขั้นสูงเพื่อพัฒนาตน คือ ความต้องการที่จะเจริญเติบโตหรือพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตน เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นมนุษย์เราจะมีความต้องการขั้นสูงนี้ได้ก็ต้องมีความต้องการขั้นต่ำครบก่อน

ดังนั้น ในการพัฒนามนุษย์ควรยึดหลักการสนองความต้องการของบุคคล โดยเฉพาะคนเลี้ยงเด็ก ควรได้รับการตอบสนองความต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อจะได้นำทักษะต่างๆ มาใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากการศึกษาความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องของธรรมชาติ ที่แสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ และ ความต้องการของมนุษย์มีทั้งความต้องการภายในและความต้องการภายนอก ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่ควรได้รับการตอบสนองเพื่อนำไปสู่ความต้องการที่สูงสุด อย่างไรก็ตาม ความต้องการเหล่านี้แต่ละคนจะมีความแตกต่างกันทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ ตามสภาพคุณลักษณะ วัย สภาพแวดล้อม เพื่อให้มนุษย์เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ จะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต่ำและขั้นสูงอย่างเพียงพอตามความต้องการของแต่ละบุคคล

7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชัยรัตน์ ศรีรัตนะ (2542 : 84-89) ได้ศึกษาความต้องการการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า นักวิชาการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความต้องการฝึกอบรม เพื่อ

เพิ่มพูนความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานในสำนักงานและการแปลความหมายของข้อมูลในระดับมาก

จุฬารัตน์ เย็นสวัสดิ์ (2544 86-87) ได้ศึกษาความต้องการการพัฒนาด้านวิชาการของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่าครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาจำแนกตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา มีความต้องการพัฒนาด้านวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการ สารสำคัญ และโครงสร้างของหลักสูตร เมื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาทางด้านวิชาการ พบว่าครูที่สอนระดับก่อนประถมศึกษาสาขาการศึกษาทั่วไป มีความต้องการในการพัฒนาทางด้านวิชาการมากกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย

นิสสากร พิมพ์ทอง (2545 69-70) ได้ศึกษาความต้องการการรับการฝึกอบรมของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่าครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรีมีความต้องการรับการฝึกอบรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีอายุต่างกัน สถานภาพต่างกันวุฒิ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความต้องการรับการฝึกอบรมต่างกัน และมีความต้องการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด

มลลิกา โกยสิน (2547 60-61) ได้ศึกษาความต้องการฝึกอบรมของครูภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตการศึกษา 4 พบว่าครูสอนภาษาอังกฤษมีความต้องการการฝึกอบรมโดยรวม 4 ด้านคือวิธีจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้มีความต้องการมากที่สุด และผลการเปรียบเทียบจำแนกตามวุฒิการศึกษาประสบการณ์สอน พบว่ามีความต้องการการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

เยาวมาลย์ วิเศษ (2548 134-135) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่าครูปฐมวัยมีปัญหาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และมีความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อจำแนกตามอายุ-วุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอนพบว่าครูมีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ส่วนการจำแนกตามสภาพสมรสไม่แตกต่างกัน และครูส่วนใหญ่มีความต้องการเลือกรูปแบบและการพัฒนาตนเองมากที่สุดคือ อบรมเชิงปฏิบัติการ และวิธีที่เลือกน้อยที่สุดคือการศึกษาด้วยตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

แบลตเตอร์ (Blatter 1989 Abstract) ได้ศึกษาการรับรู้ของนักวิชาการด้านเด็กปฐมวัยเรื่องความต้องการการฝึกอบรม พบว่าการศึกษารูปแบบพิเศษด้านเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นหัวข้อที่มีการโต้แย้งกันอยู่ ประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งในเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมครูเพื่อมาทำงานกับเด็กเล็กที่พิการ จากการศึกษาครั้งนี้ได้มีการจัดทำแบบสำรวจกับครูหลายคนที่สอนเด็กเล็กพิการในโรงเรียนรัฐบาล เพื่อชี้ให้เห็นถึงความรู้และทักษะที่สำคัญ จึงได้นำหลักการของเลย์การ์ตมาวัดความสำคัญของความรู้หรือทักษะของครูแต่ละคนเพื่อใช้เป็นข้อสรุปสำหรับบทเรียนในช่วงฝึกอบรมเพื่อเตรียมการก่อนเข้าทำงาน (Pre-Service) หรือช่วงฝึกอบรมเพื่อเกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว (In-Service) จากนักวิชาการพิเศษด้านเด็กปฐมวัย ผลการทดสอบที่ปรากฏออกมา มีความสอดคล้องอย่างมากกับทฤษฎีด้านการศึกษาด้านเด็กปฐมวัย ครูในกลุ่มนี้ได้ชี้ถึงประเด็นของการพัฒนาของเด็กและการช่วยเหลือจากครอบครัวว่ามีความสำคัญมากที่สุดต่อช่วงที่ครูฝึกอบรมเพื่อเตรียมการก่อนเข้าทำงาน (Pre-Service) และช่วงฝึกอบรมเพื่อเกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว (In-Service) ครูในกลุ่มดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมด้านการบริหารไม่มีความสำคัญ และได้พบว่า การฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ ครูผู้มีประสบการณ์

การศึกษาแบบพิเศษด้านเด็กปฐมวัยมากจะจัดลำดับว่าการประเมินผลทักษะก่อนการศึกษามีความสำคัญน้อยและจะคิดค้นหลักสูตรทางการศึกษาระยะยาวนานเป็นปี ครูผู้มีประสบการณ์เรื่องการศึกษาเด็กปฐมวัยจะไม่ค่อยเน้นการศึกษาเรื่องการพัฒนาเด็กที่ไม่ปกติ ครูที่ได้รับการฝึกอบรมเมื่อไม่นานมานี้เห็นถึงความจำเป็นมากของการฝึกอบรมเพื่อเกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว

(In-Service) ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ร่วมกับเอกสารที่สำคัญและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการสอนเด็กพิการที่มีอายุน้อยกว่ากับเด็กพิการที่มีอายุมากกว่า ในการทำงานร่วมกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงขั้นตอนในการพัฒนาที่มีผลกระทบว่าเด็ก ๆ เรียนกันอย่างไรและอะไรคือสิ่งที่เด็ก ๆ พร้อมจะเรียน ดังนั้น ในการฝึกอบรมครูเรื่องการศึกษาแบบพิเศษด้านเด็กปฐมวัย การเรียนรู้อย่างใกล้ชิดจึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรหลีกเลี่ยงในขณะที่กำลังเตรียมครูให้เป็นนักวิชาการพิเศษ การศึกษาแบบพิเศษด้านเด็กปฐมวัยเป็นเสมือนข้อปฏิบัติอันคงความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งเชื่อมเอาการศึกษาแบบพิเศษและการศึกษาของเด็กปฐมวัยเข้าไว้ด้วยกันเพื่อใช้สำหรับการฝึกอบรมครูให้บรรลุถึงความต้องการของเด็กเล็กพิการที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

แบบทิส (Baptiste 1993 Abstract) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการฝึกอบรมเพื่อเกิดการรับรู้อย่างรวดเร็วและการฝึกอบรมเพื่อเตรียมการก่อนเข้าทำงานของผู้บริหารโครงการเด็กปฐมวัยที่ดำรงตำแหน่งอยู่และผู้ที่ จะเข้ามารับตำแหน่งใหม่ในนิวเม็กซิโก การสำรวจการรับรู้ความต้องการการฝึกอบรม พบว่าความต้องการการฝึกอบรมของผู้บริหารโครงการเด็กปฐมวัยในนิวเม็กซิโกบ่อยครั้งไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากมีข้อสันนิษฐานที่ผิดพลาด ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้บริหารไม่ต้องการการฝึกอบรมอีกต่อไป การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับผู้บริหารโครงการเด็กปฐมวัยที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในนิวเม็กซิโกมาประกอบ เพื่อ (a)วิเคราะห์ผู้บริหารโครงการเด็กปฐมวัยในนิวเม็กซิโก (b)พิจารณาความต้องการการฝึกอบรมเพื่อเกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว (In-service) เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน 4 ด้าน และ (c)แนะนำสิ่งที่เป็นความรู้ และทักษะที่มีความจำเป็นก่อนเข้าทำงาน (Pre-service training needs) จากตัวอย่างที่สุ่มมา ผู้บริหารโครงการเด็กปฐมวัย 195 คน ในนิวเม็กซิโกที่เข้าร่วมในโครงการของโรงเรียนเตรียมอนุบาลเอกชนซึ่งได้รับอนุญาตให้เปิดเป็นศูนย์ ได้รับการทบทวนให้กรอกแบบสอบถามการประเมินความต้องการเป็นลายลักษณ์อักษร ความแตกต่างระหว่างระดับความรู้และทักษะที่ผู้บริหารต้องการจะมีและระดับความรู้และทักษะเดิมของผู้บริหารเป็นข้อบ่งชี้ว่าผู้บริหารมีความต้องการการฝึกอบรมเพื่อเกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว (In-service) สำหรับความรู้และทักษะที่ต้องมีการแนะนำแก่ผู้บริหารนิวเม็กซิโกที่จะเข้าทำงานใหม่จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเพื่อเตรียมการก่อนการทำงาน (Pre-service) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ สิ่งที่ได้รับสามารถประเมินผลได้ 64.6 % ค่าความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การทดสอบค่า T และการทดสอบค่า F ได้ถูกนำมาใช้ในการอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ได้เผยถึงกลุ่มผู้บริหารโครงการเด็กปฐมวัยที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านการศึกษาและประสบการณ์ ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นตัวแทนของศูนย์ดูแลเด็ก ผู้ที่ตอบรับในเรื่องนี้ซึ่งได้

(a) ความต้องการการรับรู้ต่อการอบรมในทุก ๆ ด้านของงานที่ทำแต่มีความต้องการโดยเฉพาะต่อการปฏิบัติงานทางด้านทฤษฎีองค์กร, การเป็นผู้นำ, ด้านกฎหมาย และ ด้านงบประมาณ

(b) การขาดการอบรมทางด้านเนื้อหาของการบริหารเด็กปฐมวัย, การบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งการบริหารธุรกิจ

(c) ควรมีการเตรียมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานทางทฤษฎีองค์กร และ การเป็นผู้นำ, การพัฒนาเด็ก และโครงการเด็กปฐมวัย ก่อนเข้าทำงาน

คอนเนอร์ (Conner 2004 Abstract) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการการฝึกอบรมของผู้ให้บริการด้านเด็กปฐมวัยในรัฐเนวาดา พบว่าการศึกษาเชิงพรรณนาไวยากรณ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ตรวจสอบระดับ

ของการฝึกอบรมรวมทั้งตรวจสอบความชอบของผู้ให้บริการฝึกอบรมเรื่องเด็กปฐมวัยในรัฐเนวาดาต่อประเภทของการฝึกอบรมเพื่อเกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว (In-Service) และเพื่อสนับสนุนสิ่งที่ผู้ให้บริการฝึกอบรมรับรู้เพื่อมาปรับปรุงการปฏิบัติงานโดยรวม เพื่อพิจารณาถึงประเด็นนี้ จึงได้นำผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย จำนวน 319 คน ในรัฐเนวาดามาเข้าร่วม รวมทั้งมีเครื่องมือในการประเมินผลมาเกี่ยวข้องด้วย การประเมินความต้องการการฝึกอบรมของผู้ให้บริการด้านเด็กปฐมวัยในรัฐเนวาดาได้ถูกส่งไปให้กับผู้เชี่ยวชาญทางด้านเหล่านี้ โดยจะประเมินผลโดยใช้วิธี Total Design (ดิลแมน, 2000) สิ่งที่ได้รับสามารถประเมินผลคิดเป็น 35 % การศึกษานี้พบว่า 64 % ของผู้ตอบรับกลับมาได้รับการรับรองการศึกษาแบบพิเศษด้านเด็กปฐมวัย และ เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท หรือสูงกว่านั้น 62 % การศึกษาต่อมาแสดงว่าหัวข้อและรูปแบบของการฝึกอบรมในปัจจุบันของรัฐเนวาดานั้นไม่สอดคล้องกันกับความต้องการในการรับรู้ของผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมในอนาคตควรมีการรวบรวมหัวข้อต่าง ๆ เช่นวิธีการสอน, การสรุปบทเรียน, กลยุทธ์ในการบำบัด และการประเมินผลจากข้อมูล ได้มีข้อเสนอแนะถึงรูปแบบอื่น ๆ แก่ผู้เข้าร่วมสำหรับการฝึกอบรมเหล่านี้ด้วย อาทิ เช่น การมองภาพสะท้อนจากต้นแบบ หรือ ครูผู้สอน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการพัฒนาบุคลากรจะด้วยรูปแบบใดก็ตามมีความสำคัญกับบุคลากรของหน่วยงาน ตัวอย่างเช่นการฝึกอบรม โดยจุดประสงค์แล้วเป็นกระบวนการของการพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมที่ดี (บรรเจิด สาริพัฒน์ 2532, สมชาติ กิจยรรยง, 2537) นอกจากนี้การฝึกอบรมยังช่วยให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานยิ่งขึ้น เช่นกันกับบุคลากรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในประเทศไทย บุคลากรปฐมวัยมีความแตกต่างทางวุฒิมากทั้งทางการเป็นครูและผู้ดูแลเด็ก จึงจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาฝึกอบรมทั้งด้านการฟื้นฟูความรู้และปรับตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในการนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในกลุ่มครีเนครินท์ กรุงเทพมหานคร ว่ามีความต้องการฝึกอบรมความรู้ในด้านใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาแผนของการฝึกอบรมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้

- 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานครดังนี้

1 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน	92 แห่ง	มีผู้เลี้ยงเด็ก	494 คน
2 ในโรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนระดับปฐมวัย	117 แห่ง	มีผู้เลี้ยงเด็ก	421 คน
	รวม 209 แห่ง	มีผู้เลี้ยงเด็ก	915 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่คนเลี้ยงเด็กปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มศรีนครินทร์ ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรร้อยละ 50 ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน 247 คน
ของโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพฯ 211 คน
รวม 458 คน

ตาราง 1 จำนวนผู้เลี้ยงเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน และโรงเรียนฯ

ศูนย์ฯ/โรงเรียน ฯ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน	494	247
โรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพฯ	421	211
รวม	915	458

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย และลักษณะสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ข้อคำถามนี้มีลักษณะเป็นการตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ด้านละ 15 ข้อ รวม 60 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนน้ำหนักของตัวเลือกตั้งแต่ระดับ 1-4 ตามความหมายดังนี้

มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
มีความต้องการอยู่ในระดับมาก	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1 ศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตำราและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างและใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2 วิเคราะห์เกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กจากเอกสารและงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศ และวิเคราะห์เพื่อจัดเป็น 4 ด้าน ได้แก่ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

3 สร้างแบบสอบถามตามรูปแบบที่ครอบคลุมโครงสร้าง และเนื้อหาที่เกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ตามข้อ 1, 2 เข้าสู่ประเด็กคำถามในรูปมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ช่วงคะแนน

4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขในเรื่องสำนวนภาษาให้มีข้อความรัดกุม เข้าใจง่าย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อความตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

5 นำแบบสอบถามฉบับร่าง มาปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความสมบูรณ์ของเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยตัดสินตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์ก่อนนำไปทดลองใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 5 ท่านประกอบด้วย

1 รศ ดร เยาวพา เดชะคุปต์ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2 ผศ รัตนา จีวแหลม อาจารย์ระดับ 8 โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3 นายอุดมศักดิ์ นาดี หัวหน้าฝ่ายทดสอบและประเมินผล กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

4 นางอภิกทร สายนาต นักวิชาการศึกษา สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

5 นางสาวศิริพร รัตนกำเนิด พัฒนาการ กองพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร

หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจแล้ว ให้มีการแก้ไขภาษาให้รัดกุมตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะและเพิ่มหัวข้อการแปรผลลงในข้อคำถามของแบบสอบถามด้านการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย

6 นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทดลองใช้ (Try – out) กับผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเหมาะสมของแบบสอบถามด้วยการทดสอบค่า t – test โดยถือเกณฑ์ว่าข้อใดมีนัยสำคัญทางสถิติถือว่ามีความเหมาะสมถ้าข้อใดไม่มีนัยสำคัญถือว่าไม่เหมาะสม

7 นำคะแนนแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient ของครอนบัก) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97

8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแล้วไปทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้เลี้ยงเด็กตอบแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 458 ฉบับ

2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้เลี้ยงเด็กตอบแบบสอบถามโดยมีหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแนบไปด้วย ได้รับกลับมาจำนวน 458 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยกระทำการประมวลข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา 458 ฉบับ ตรวจสอบแล้วมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ และนำมาจัดทำการหาค่าเฉลี่ยและร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปร อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยใช้การคำนวณหาค่าความถี่และร้อยละ

2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ในกลุ่มสตรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนโดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในแต่ละด้านและรวม 4 ด้าน

3 เปรียบเทียบความต้องการของผู้เลี้ยงเด็ก กลุ่มสตรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร ประสบการณ์ในการทำงานระดับปฐมวัย และลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยใช้ t – test และ อายุ โดยใช้ F – test หากพบความแตกต่างผู้วิจัยจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ (Scheffe)

4 การจัดคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์ประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3 50 – 4 00	หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	2 50 – 3 49	หมายถึง มีความต้องการมาก
คะแนนเฉลี่ย	1 50 – 2 49	หมายถึง มีความต้องการน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1 00 – 1 49	หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

5 นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิดมาหาความถี่ตอบแบบสอบถามที่เสนอความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติดังนี้

1 ค่าสถิติพื้นฐาน

1 1 คำนวณค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 118)

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	p	แทน ร้อยละ
	f	แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1 2 ค่าเฉลี่ยของคะแนน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2521 : 33 – 34) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนน
	N	แทน จำนวนผู้เลี้ยงเด็กในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2521 : 56) โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน จำนวนผู้เลี้ยงเด็กที่ใช้ในการศึกษา
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวกำลังสอง

2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมของเพื่อศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2526 : 8) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด
	$\sum R$	แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α Coefficient) ของครอนบัค (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2545 : 131)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	K	แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน ผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อของเครื่องมือวัด
	S^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับของเครื่องมือวัด

3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t – test for independent samples (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2545 : 2) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{X_1 - X_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใช้ t – distribution
X_1	X_2	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
S_1	S_2	แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
n_1	n_2	แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

3.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวประกอบทางเดียว (One – way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่าสองกลุ่มใช้ F – test มีสูตรดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2521 : 109)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน ความแตกต่างค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม
MS_b		แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
MS_w		แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย ดังต่อไปนี้

n	แทน จำนวนตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
SD	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม
F	แทน ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสามกลุ่ม
*	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้เลี้ยงเด็กกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และ

การร้อยละ

ตอนที่ 2 ระดับความต้องการของการอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความต้องการของผู้เลี้ยงเด็กจำแนกตามระดับอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้เลี้ยงเด็กกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยคิดเป็นความถี่ และร้อยละ ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยผู้ตอบแบบสอบถาม (n=458)

ข้อมูลส่วนตัวของผู้เลี้ยงเด็ก	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
1 น้อยกว่า 25 ปี	48	10.50
2 25 - 30 ปี	166	36.20
3 มากกว่า 30 ปี	244	53.30
รวม	458	100.00
ระดับการศึกษา		
1 มัธยมศึกษาตอนต้น	48	10.50
2 มัธยมศึกษาตอนปลาย	223	48.70
3 อนุปริญญาหรือสูงกว่า	187	40.83
รวม	458	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1-3 ปี	155	33.80
มากกว่า 3 ปี	303	66.20
รวม	458	100.00
ลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย		
โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้นปฐมวัย	211	46.10
ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน	247	53.90
รวม	458	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า พบว่า ผู้เลี้ยงเด็กมีอายุมากกว่า 30 ปี จำนวนสูงสุด 243 คนหรือร้อยละ 53.10 ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 244 คน หรือร้อยละ 48.90 มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่า 3 ปีจำนวน 303คนหรือร้อยละ 66.20 ลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นทั้งแบบโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนในจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 46.01 และ 53.90 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัย

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัย

ความต้องการการฝึกอบรม	$\bar{x}$	S D	ระดับ ความต้องการ
1 ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	3 37	42	มาก
2 ด้านการผลิตและ การใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย	3 32	44	มาก
3 ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน	3 20	53	มาก
4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน กับโรงเรียน	3 17	54	มาก
รวม	3 27	42	มาก

จากตาราง3 พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.27$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรม ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กมากเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นด้านการผลิตและ การใช้สื่อการสอนและด้านการประเมินพัฒนาการตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อ	ความต้องการการฝึกอบรม	$\bar{x}$	S D	ระดับความต้องการ
1	การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย	3.44	63	มาก
2	การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	3.52	59	มากที่สุด
3	การจัดกิจกรรมเสรีสำหรับเด็กปฐมวัย	3.29	70	มาก
4	การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	3.45	62	มาก
5	การจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กปฐมวัย	3.14	78	มาก
6	การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	3.38	66	มาก
7	การดูแลเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ	3.31	72	มาก
8	เทคนิคการส่งเสริมและเร้าความสนใจในการทำกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	3.60	61	มากที่สุด
9	เทคนิคการสอนเด็กปฐมวัย	3.63	56	มากที่สุด
10	เพลงสำหรับเด็กปฐมวัย	3.51	63	มากที่สุด
11	การจัดกิจกรรมให้ตรงตามพัฒนาการของเด็ก	3.50	60	มากที่สุด
12	การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	3.35	69	มาก
13	การจัดกิจกรรมนาฏศิลป์สำหรับเด็กปฐมวัย	2.92	83	มาก
14	การจัดแสดงผลงานของเด็กปฐมวัย	3.12	74	มาก
15	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	3.34	71	มาก
รวม		3.37	42	มาก

จากตาราง 4 พบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมมากที่สุดคือข้อ 9 ด้านความต้องการการฝึกอบรมในด้านเทคนิคการสอนเด็กปฐมวัย ($\bar{x} = 3.63$) ลำดับต่อมาคือข้อ 8 ด้านเทคนิคการส่งเสริมและเร้าความสนใจในการทำกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ($\bar{x} = 3.60$) และลำดับสุดท้ายคือข้อ 11 ด้านการจัดกิจกรรมให้ตรงตามพัฒนาการของเด็ก ($\bar{x} = 3.50$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก ด้านการผลิต และการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย($n=458$)

ข้อ	ความต้องการการฝึกอบรม	$\bar{x}$	S D	ระดับ ความต้องการ
1	การเลือกใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3 37	62	มาก
2	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย เช่น เล่นปีนป่าย โหน	3 10	77	มาก
3	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กปฐมวัย เช่น การเลือกเนื้อหา และทำนองเพลงที่สร้างความเพลิดเพลิน	3 47	62	มาก
4	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัย เช่น การเลือกใช้หุ่นมือ หัวสัตว์ นิทาน เพื่อแสดงบทบาทสมมุติ	3 40	66	มาก
5	วิธีการเล่านิทานและการใช้หุ่นมือสำหรับเด็กปฐมวัย	3 37	67	มาก
6	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการความพร้อมทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เช่น การเลือกใช้สื่อเพื่อพัฒนาการรับรู้ การจำแนกสิ่งต่าง ๆ การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ	3 36	65	มาก
7	การเลือกใช้สื่อเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เช่น สื่อที่สามารถดึงถอด ต่อเป็นสิ่งต่าง ๆ ได้	3 32	70	มาก
8	การนำวัสดุท้องถิ่นมาผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอน	3 23	74	มาก
9	การเลือกใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์ทางภาษา	3 20	67	มาก
10	วิธีการใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย	3 35	68	มาก
11	การจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กปฐมวัย	3 46	65	มาก
12	การใช้เกม เพลง และกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจของเด็กปฐมวัย	3 52	62	มากที่สุด
13	การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย	3 34	67	มาก
14	การใช้สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	3 22	70	มาก
15	เทคนิคการจัดเก็บและการรักษาสื่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย	3 12	73	มาก
รวม		3 32	44	มาก

จากตาราง 5 พบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการผลิตและการเลือกใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x}=3.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมมากที่สุดข้อ 12 การใช้เกม เพลง และกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจของเด็กปฐมวัย($\bar{x}=3.52$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก
ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ข้อ	ความต้องการการฝึกอบรม	$\bar{x}$	S D	ระดับ ความต้องการ
1	ระดับพัฒนาการปกติของเด็กปฐมวัย	3 20	66	มาก
2	การประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	3 22	69	มาก
3	การประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย	3 18	70	มาก
4	การประเมินผลงานของเด็กปฐมวัย	3 20	71	มาก
5	การประเมินผลจากการสัมภาษณ์	3 09	72	มาก
6	การวัดและประเมินพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย	3 13	73	มาก
7	การวัดและประเมินพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย	3 36	67	มาก
8	การสร้างแบบประเมินพัฒนาการทางร่างกายของเด็กปฐมวัย	3 24	70	มาก
9	การสร้างแบบประเมินพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย	3 26	70	มาก
10	การวัดและประเมินโดยใช้แบบประเมินพัฒนาการ	3 17	70	มาก
11	การแปรผลจากการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3 04	76	มาก
12	วิธีการบันทึกแบบประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย	3 14	77	มาก
13	การรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบ	3 24	72	มาก
14	ลักษณะพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กปฐมวัย	3 30	80	มาก
15	การรายงานผลพัฒนาความพร้อมทางการเรียนของเด็กปฐมวัย	3 28	71	มาก
รวม		3 20	53	มาก

จากตาราง 6 พบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเฉลี่ยโดยรวมในระดับมาก ($\bar{x} = 3 20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมมากในลำดับแรกคือข้อ 7 ด้านการวัดและประเมินพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ($\bar{x} = 3 36$) ลำดับต่อมาคือข้อ 14 ลักษณะพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กปฐมวัย ($\bar{x} = 3 30$) และข้อ 15 ด้านการรายงานผลพัฒนาความพร้อมทางการเรียนของเด็กปฐมวัย ($\bar{x} = 3 28$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน

ข้อ	ความต้องการการฝึกอบรม	$\bar{x}$	S D	ระดับ ความต้องการ
1	วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	3 30	69	มาก
2	การส่งเสริมผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน	3 18	78	มาก
3	การส่งเสริมผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมกิจกรรมในโรงเรียน	3 26	73	มาก
4	การประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมพิเศษ	3 28	74	มาก
5	การแนะนำผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3 35	66	มาก
6	การแนะนำผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กปฐมวัยที่บ้าน	3 28	69	มาก
7	แนวทางการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	3 17	72	มาก
8	การจัดทำข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครอง	3 15	75	มาก
9	การจัดค่ายโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติกิจกรรมและ ประเมินผล	3 01	84	มาก
10	การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในฐานะตัวแทนผู้ปกครองในการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา	3 09	76	มาก
11	การจัดหาทุนจากผู้ปกครอง หรือหน่วยงานของผู้ปกครองมาสนับสนุน การศึกษา	3 22	78	มาก
12	การจัดทำสื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยร่วมกับผู้ปกครอง	3 13	80	มาก
13	การจัดแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง	3 03	84	มาก
14	แนวทางการจัดอบรมสำหรับผู้ปกครอง	3 01	82	มาก
15	การให้คำปรึกษาสำหรับผู้ปกครองที่มีความต้องการเฉพาะ	3 09	80	มาก
รวม		3 17	54	มาก

จากตาราง 7 พบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยรวมในระดับมาก ($\bar{x}=3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรม ค่าเฉลี่ยลำดับแรกคือข้อ 5 ด้านการแนะนำผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ($\bar{x}=3.35$) ลำดับต่อมาคือ ข้อ 1 วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ($\bar{x}=3.30$) ข้อ 4 การประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมพิเศษ และข้อ 6 ด้านการแนะนำผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กปฐมวัยที่บ้าน ($\bar{x}=3.28$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก จำแนกตามระดับอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และลักษณะสถานพัฒนาเด็ก

ตาราง 8 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้าน จำแนกตามอายุของผู้เลี้ยงเด็ก

ความต้องการการฝึกอบรม	น้อยกว่า 25 ปี (1)		25 – 30 ปี (2)		มากกว่า 30 ปี (3)		F	Prob	กลุ่มต่าง
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD			
ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	3.40	.42	3.40	.40	3.33	.43	1.73	.179	-
ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย	3.39	.45	3.36	.43	3.27	.44	2.58	.077	-
ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3.37	.43	3.26	.52	3.13	.54	6.04*	.003	(1,3)(2,3)
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน	3.32	.54	3.24	.52	3.01	.54	5.93*	.003	(1,3)(2,3)
รวม	3.37	.40	3.32	.41	3.20	.42	5.20*	.006	(1,3)(2,3)

จากตาราง 8 พบว่า ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบพบว่าด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยและด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปีมีความต้องการการฝึกอบรมแตกต่างกับผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุมากกว่า 30 ปี และผู้เลี้ยงเด็กอายุ 25-30 ปีก็มีความต้องการการฝึกอบรมแตกต่างกับผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุมากกว่า 30 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

โดยภาพรวมพบว่าผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี กับผู้มีอายุมากกว่า 30 ปีไปมีความต้องการการฝึกอบรมแตกต่างกัน และผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุ 25-30 ปี มีความต้องการการฝึกอบรมแตกต่างกับผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุมากกว่า 30 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 9 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงเด็ก

ความต้องการการฝึกอบรม	มัธยมศึกษา ตอนต้น (1)		มัธยมศึกษา ตอนปลาย (2)		อนุปริญญา หรือสูงกว่า (3)		F	Prob	กลุ่มต่าง
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD			
ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	3.21	37	3.34	43	3.45	41	4.58*	.004	(1,3)
ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย	3.23	42	3.32	45	3.35	43	1.85	.137	
ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	2.99	59	3.21	52	3.26	51	3.64*	.013	(1,3)
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน	3.08	55	3.16	56	3.22	51	2.09	.101	
รวม	3.13	40	3.25	42	3.32	41	3.58*	.014	(1,3)

จากตาราง 9 พบว่าผลการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีความต้องการการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่าผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษามัธยมต้นมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกับผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษานุปริญญาหรือสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

โดยภาพรวมผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษามัธยมต้นมีความต้องการการฝึกอบรมแตกต่างกับผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษานุปริญญาหรือสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 10 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้เลี้ยงเด็ก

ความต้องการการอบรม	1-3 ปี		มากกว่า 3 ปี		t	Prob
	$\bar{x}$	S D	$\bar{x}$	S D		
ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	3.29	46	3.40	39	-2.71*	.007
ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน เด็กปฐมวัย	3.27	49	3.34	40	-1.79	.073
ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3.13	59	3.24	49	-2.11*	.035
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บ้านกับโรงเรียน	3.15	58	3.18	52	-0.60	.546
รวม	3.21	47	3.29	39	-2.00*	.046

จากตาราง 10 พบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยภาพรวมประสบการณ์ทำงานที่ต่างกันมีผลต่อความต้องการการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 11 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมเป็นรายด้าน จำแนกตามลักษณะสถานพัฒนาเด็ก

ความต้องการการอบรม	โรงเรียน		ศูนย์พัฒนาฯ		t	Prob
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	3.41	42	3.32	41	2.29*	.022
ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน เด็กปฐมวัย	3.32	43	3.32	44	.03	.974
ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3.24	51	3.17	55	1.55	.122
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บ้านกับโรงเรียน	3.23	54	3.11	54	2.22*	.027
รวม	3.30	43	3.23	42	1.78	.076

จากตาราง 11 พบว่าผู้เลี้ยงเด็กที่ทำงานในโรงเรียนและผู้เลี้ยงเด็กที่ทำงานในศูนย์ฯมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุป อภิปรายผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย

1 เพื่อศึกษาระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความรู้ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน กับโรงเรียน

2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานที่ทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะของสถานที่ทำงานต่างกันมีความต้องการการฝึกอบรมรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัย กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน 92 ศูนย์มีผู้เลี้ยงเด็ก จำนวน 494 คน
- 2 โรงเรียนประถมที่เปิดสอนระดับปฐมวัย 117 แห่งมีผู้เลี้ยงเด็กจำนวนทั้งสิ้น 421 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น ผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรร้อยละ 50 ของทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 458 คนดังนี้

- 1 ผู้เลี้ยงเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนจำนวน 247 คน
- 2 ผู้เลี้ยงเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครจำนวน 211 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามข้อมูลส่วนตัวมี 4 ข้อ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามด้านความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับความรู้ใน 4 ด้าน คือด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน กับ โรงเรียน มีข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) ได้นำไปทดลอง หาค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 97

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืน จำนวน 458 ชุดได้รับกลับทั้งหมดร้อยละ 100 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด จากนั้นนำแบบสอบถามไปหาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาสถิติต่อไปนี้

- 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ
- 2 วิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (SD)

3 การทดสอบสมมติฐานที่ได้วางไว้ในแต่ละข้อและรายด้านตามตัวแปรที่กำหนด คือ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม (t-test for Independent Samples) และสถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป (F-test) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ใช้วิธีทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe') และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัย จำนวน 458 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีข้อมูลส่วนตัวเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปี มากที่สุดจำนวน 243 คน (ร้อยละ 53 10) เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด จำนวน 244 คน (ร้อยละ 48 90) เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่า 3 ปีมากที่สุด จำนวน 303 คน (ร้อยละ 66 20) และเป็นผู้เลี้ยงเด็กที่ทำงานอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยมากที่สุดจำนวน 247 คน (ร้อยละ 53 90) จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลเป็นดังนี้

1 ผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมโดยรวมและรายด้าน ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย การผลิตและใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน กับโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

2 ผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับอายุแตกต่างกันมีความต้องการการฝึกอบรมทุกด้านโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 05 ยกเว้น การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และการผลิตและใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

3 ผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการการฝึกอบรมทุกด้านโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 05 ยกเว้น การผลิตและใช้สื่อการสอน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

4 ผู้เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความต้องการการฝึกอบรมทุกด้านโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 05 ยกเว้น การผลิตและใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

5 ผู้เลี้ยงเด็กที่ทำงานในสถานพัฒนาเด็กที่แตกต่างกัน มีความต้องการการฝึกอบรมทุกด้านโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ต้องการการฝึกอบรมในระดับมากทั้งที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการการฝึกอบรมต่างกันในบางเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายดังนี้ ผู้เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมปลายเป็นจำนวนมาก ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไปก็มีได้สำเร็จ การศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง และไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเด็กมาก่อนจึงมีความต้องการการฝึกอบรมโดยรวมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2535 183-190) ที่ศึกษาพบว่า สถานภาพของผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มีเพศหญิง อายุระหว่าง 20-35 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ครูผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ก่อนที่จะมาทำหน้าที่ครูผู้เลี้ยงจึงส่งผลให้ผู้เลี้ยงเด็กต้องการความรู้เพิ่มเติมด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองและเพื่อให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นดังที่ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์กล่าวว่ามนุษย์ต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self – Actualization Needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ สิริมา ภิญญานันตพงษ์ (2545 25) สอดคล้องกับ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545 188) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเป็นการจัดการตนเองให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน จึงทำให้ผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1 ความต้องการการฝึกอบรมในด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยพบว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมในระดับมากที่สุดตามลำดับดังนี้ ข้อ 9 เทคนิคการสอนเด็กปฐมวัย ข้อ 8 เทคนิคการส่งเสริมและเร้าความสนใจในการทำกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อ 2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ข้อ 10 เพลงสำหรับเด็กปฐมวัย และ ข้อ 11 การจัดกิจกรรมให้ตรงตามพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่าการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะในทุกด้าน ผ่านกระบวนการสัมผัสจับต้องเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด และเกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้นครูซึ่งมีหน้าที่กระตุ้น และสนับสนุนช่องทางการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก จึงจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถจัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถและเหมาะสมกับวัยของเด็กเนื่องจากเด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมในเรื่องเทคนิคการสอนเด็กปฐมวัยและสนใจเทคนิคการส่งเสริมและเร้าความสนใจ ให้แก่เด็กในการทำกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กจะมีการใช้ศิลปะสร้างสรรค์ เพลง ที่ผู้เลี้ยงเด็กต้องใช้ให้สอดคล้องกับเด็กทั้งนี้เพราะการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรกระทรวง 2546 เน้นให้มี 6 กิจกรรมคือ กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา ส่วนในเรื่องของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กนั้นเป็นการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่เด็กทุกคนชอบ ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่เป็นนามธรรม สามารถฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกตหาเหตุผล รู้จักการสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยที่ดี และมีความพร้อมในการเรียน (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 15) นอกจากนี้ เขียวพา เดชะคุปต์ (2528) ได้กล่าววากิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทดลอง ค้นคว้า และสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาได้ทดลองกับผู้อื่น และยังมีโอกาสได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน เขียน และมีโอกาสพัฒนาด้าน

สังคม เช่นการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์หมุนเวียน การรับผิดชอบ การใช้และเก็บอุปกรณ์ พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529 : 24) เห็นว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กอย่างยิ่ง ช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กันช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์และส่งเสริมความคิดอิสระทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย สุวรรณ ก้อนทอง กล่าววาทศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความสนใจ ความต้องการและประสบการณ์เดิมของเด็กจะได้แสดงออกผ่านงานศิลปะ ส่งผลให้เด็กได้พัฒนาความคิด มีความกล้าคิด กล้าทำ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการมีจิตใจที่อ่อนโยนขณะที่เด็กทำกิจกรรม เด็กต้องใช้สมาธิอารมณ์และจิตใจขณะนั้นจึงมีความสงบ นอกจากนี้ความต้องการความรู้เกี่ยวกับเพลงสำหรับเด็ก เพราะในการจัดการเรียนการสอนจะมีกิจกรรมเคลื่อนไหวและดนตรีต้องใช้เพลงซึ่ง ราชรี รุ่งทวีชัย (2539 : 61) กล่าวว่าในการสอนหากครูมีเทคนิคในการนำเพลงมาสอดแทรกได้ทุกครั้ง นักเรียนจะมีความสุขในการเรียนมาก อาจใช้เพื่อนำสู่บทเรียน ทบทวนหรือสรุป ประมาจารย์ดนตรีของโลก กล่าวว่าเสียงเพลงเป็นสื่อที่ดีที่สุดในการแสดงออกทางดนตรีของเด็ก (วัชรชัย นาควงศ์ 2537 : 80 อ้างอิงจาก Beth&Polly 1972 : 50) สมณา พานิช (2531 : 97) กล่าวว่า การสอนเพลงให้แก่เด็กเล็กจะช่วยพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็กสิ่งที่สำคัญคือการคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของเด็ก ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ผู้เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 48.90 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงอาจส่งผลให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากหลักสูตรไม่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก สวนความต้องการในการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์นั้นถึงแม้จะมีความต้องการในระดับมาก แต่เป็นลำดับสุดท้ายของความต้องการ สืบเนื่องมาจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในกลุ่มศรีนครินทร์ไม่มีการสอนนาฏศิลป์สำหรับเด็กปฐมวัย

2 ความต้องการการฝึกอบรมในด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้เลี้ยงเด็กต้องการฝึกอบรมในระดับมากที่สุดคือ ข้อ 12 การใช้เกม เพลง และกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจของเด็กปฐมวัย ส่วนข้อ 11 การจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กปฐมวัย การสอนเด็กปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กซึ่งเป็นการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (Child center) หมายถึงหมายถึงการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก การจัดการเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัยความต้องการและความสนใจของเด็ก กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปอย่างมีจุดประสงค์ สามารถสร้างสุขและเสริมปัญญาให้แก่เด็กได้ กุลยา ดันติผลาชีวะ (2544 : 18) วิธีการที่เข้าถึงเด็กปฐมวัยประกอบด้วย เพลง กิจกรรม และการสร้างแรงจูงใจซึ่งถ้ามีกิจกรรมที่หลากหลายเด็กได้มีส่วนร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างตื่นตัวไม่เพียงเด็กได้พูดได้อ่าน ได้ปฏิบัติจะช่วยในการพัฒนาทั้งความรู้และความสามารถในการเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการจะต้องมาจากการที่ครูรู้จักเด็ก รู้ความต้องการและสามารถประมวลเป็นแผนการสอนได้ จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการจะเป็นพลวัตน์ (dynamic) ไม่อยู่นิ่ง ครูต้องพัฒนากิจกรรมตลอดเวลา (Brewer 2004 : 2-3) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ผู้เลี้ยงเด็กจะต้องให้ความสนใจกับการใช้เกม เพลง และกิจกรรมที่เด็กสนใจ

3 ความต้องการในด้านการฝึกอบรมการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่าสองอันดับแรกที่ผู้เลี้ยงเด็กต้องการคือ ข้อ 7 การวัดและประเมินพัฒนาการทางสติปัญญา ข้อ 14 ลักษณะพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กปฐมวัย และอันดับสุดท้ายคือ ข้อ 11 การแปรผลจากการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งอภิปรายได้ว่าเนื่องจากการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นการประเมินผลเป็นภาระหน้าที่ของผู้สอนและผู้เลี้ยงเด็กที่

จะต้องประเมินเด็กแต่ละคนอย่างต่อเนื่องทุกระยะเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับพัฒนา ชัยพงษ์ (2540 : 7) ที่กล่าวว่าการประเมินผลเด็กปฐมวัย เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของเด็กเป็นรายบุคคลทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นการประเมินความสามารถของเด็กในการแสดงพฤติกรรมเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณา สื่อ และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน แต่การประเมินพัฒนาการทางด้านสติปัญญานั้นเป็นเรื่องซับซ้อนผู้เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ที่ไม่เคยได้รับการอบรมจะไม่สามารถเข้าใจหลักการประเมินจึงไม่สามารถประเมินได้ถูกต้องและเนื่องจากเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะ 4 ปีแรกของชีวิตเด็กจะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ร้อยละ 50 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80 เมื่ออายุ 8 ปี ทองนวล ภูประเสริฐ (2537 : 12) ผู้เลี้ยงเด็กจึงจำเป็นต้องรับการฝึกอบรม และจากการติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้ผู้เลี้ยงเด็กได้พบกับความผิดปกติหรือความต้องการการช่วยเหลือพิเศษของเด็กปฐมวัยในชั้นเรียนของตน และนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ตามรายงานจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการคะแนนอัตราคนพิการในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ 0.5 – 1.00 ของจำนวนประชากร และในจำนวนนี้เป็นเด็กปฐมวัยร้อยละ 10.04 (อ้างในศรียา นิยมธรรม, 2541 : 16) ซึ่งความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ และมีอาการแตกต่างกันไป ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเปิดโอกาสให้เด็กเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ ผู้เลี้ยงเด็กปฐมวัยจึงมีบทบาทหน้าที่ในการคัดแยกเด็กและแนะนำและให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อส่งต่อนุเคราะห์ช่วยเหลือเฉพาะทาง และคอยรายงานผลพัฒนาการดังนั้นผู้เลี้ยงเด็กจำเป็นต้องเข้าใจและทราบถึงลักษณะพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กปฐมวัย

นอกจากนั้นผู้เลี้ยงเด็กยังต้องการการฝึกอบรมทางด้านรายงานผลพัฒนาการความพร้อมของนักเรียนปฐมวัยให้ผู้ปกครองทั้งที่เป็นเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วม ให้ได้ทราบผลอย่างถูกต้องและต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจวัตรประจำวัน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 18) ได้เสนอว่าข้อมูลพัฒนาการของเด็กนอกจากจะช่วยให้ผู้เลี้ยงเด็กสามารถจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลแล้ว ยังเป็นข้อมูลที่จะรายงานผลเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพื่อร่วมมือกันพัฒนาเด็กหรือช่วยแก้ไขข้อบกพร่องเป็นรายบุคคล ดังนั้นเป็นความจำเป็นที่ผู้เลี้ยงเด็กต้องรับการฝึกอบรมในด้านการวัดและการประเมินผลพัฒนาการ ลักษณะพฤติกรรมที่ผิดปกติ และการแปลผลการประเมินเพื่อรายงานให้ผู้ปกครองทราบ

4 ความต้องการในระดับมากของการฝึกอบรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน พบว่าสองอันดับแรกที่ผู้เลี้ยงเด็กต้องการคือ ข้อ 5 การแนะนำผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ข้อ 1 วิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และอันดับสุดท้ายคือ ข้อ 13 แนวทางการจัดอบรมสำหรับผู้ปกครองสามารถอภิปรายได้ดังนี้ การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่ต้องการการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตของเด็ก เพราะเป็นผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูตลอดจนฝึกทักษะเบื้องต้นในการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ อันเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองก็นับว่ามีความสำคัญ อาจทำได้โดยการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อบอกการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ขาวสารในโรงเรียน แนวการสอน การพัฒนาเด็ก การให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และร่วมมือกับผู้ปกครองในด้านการเรียนการสอน การเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 24 จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการ การฝึกอบรมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนอยู่ในระดับมาก (ประอร อิศรเสนา ณ อยุธยา 2544 : 33-34)

จากการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กจำแนกตามระดับอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ปรากฏผลดังนี้

1 จากการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับอายุแตกต่างกัน พบว่า ผู้เลี้ยงเด็กมีอายุแตกต่างกันมีความต้องการการอบรมแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่า ผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี อายุ 25-30 ปี มีความต้องการฝึกอบรมด้านการประเมินพัฒนาการ เด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้เลี้ยงเด็กที่มีอายุสูงกว่า 30 ปี ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้เลี้ยงเด็กมีอายุน้อยกว่า 30 ปี อยู่ในช่วงวัยที่กำลังมีศักยภาพที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้ แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลพัฒนาการ อย่างทอ่งแท้ ส่วนผู้ที่อายุมากจะให้ความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมน้อยเนื่องจากการที่บุคคลมีอายุมากขึ้นจะมีความเหนื่อยล้าได้มากกว่าคนหนุ่มสาว ดังนั้นความเหนื่อยล้าจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความอดทนในการเรียนรู้ลดน้อยลงด้วย(Furry and Bailes 1973 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2538 76)

2 จากการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า ผู้เลี้ยงเด็กที่มีการศึกษาต่างกันมีความต้องการในการฝึกอบรมแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษานุปริญญาขึ้นไปมีความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ มากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมต้นนั้นอาจเนื่องมาจากผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนา ไปตามความต้องการอย่างเป็นลำดับขั้นตามแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมาสโลว์ (อ้างอิงในสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2538 90-91) ตามทฤษฎีแรงจูงใจมนุษย์(Theory of Human Motivation) ที่กล่าวว่าบุคคลจะต้องได้รับการตอบสนอง ในขั้นต้นหรือขั้นต่ำวก่อน เขาจึงจะเกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่าขึ้นไป แต่หากบุคคลไม่สามารถปฏิบัติได้ก็ จะเกิดความคับข้องใจในตัวบุคคลนั้น ซึ่งย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ได้ด้วย จากการศึกษาข้อมูลความต้องการการ ฝึกอบรมทั้ง 4 ด้านจะเห็นว่าผู้เลี้ยงเด็กมีความต้องการการฝึกอบรมด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมาก ที่สุดอันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยต้องอาศัยความรู้และการออกแบบการสอน ซึ่งวิธีการสอน ในปัจจุบันมีมาก เช่น การสอนแบบเฟรเบล การสอนแบบมอนเตสซอรี การสอนแบบวอลดอร์ฟ การสอนแบบ โครงการ การสอนแบบเรกจิโอ การสอนแบบไฮ/สโคป การสอนภาษาแบบเน้นประสบการณ์ การสอนแบบมาทาล การ สอนแบบเดินเรื่อง การสอนแบบต่อภาพ การสอนแบบจิตปัญญา การสอนแบบพหุปัญญา และอื่น ๆ ที่ผู้เลี้ยงเด็กจะมี โอกาสได้ศึกษาหลักการและรูปแบบการสอนที่ตนสนใจในโอกาสต่อไป

3 จากการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน พบว่าผู้เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความต้องการในการฝึกอบรมแตกต่างกันซึ่งสอดคล้อง กับสมมุติฐานที่ตั้งไว้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงาน1-3 ปี เป็นผู้ที่ที่มีประสบการณ์ใน การทำงานไม่นานนักจึงต้องการการอบรมอยู่ในระดับมากกว่าผู้ที่มีอายุการทำงานมากกว่า 3 ปีส่งผลให้ขาดความรู้ และประสบการณ์ด้านการดูแลเด็กปฐมวัยทำให้ขาดความมั่นใจในการนำความรู้ไปถ่ายทอด ซึ่งสอดคล้องกับ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2538 6) ที่กล่าวว่าประสบการณ์ในการเรียนที่ผ่านมาของผู้ใหญ่ สามารถก่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพใน การเรียนรู้ได้ดีหากผู้ใหญ่มีโอกาสได้เรียนรู้ได้ดีกว่านี้ จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ดี เพราะจะมีความคิดในการ แก้ปัญหาได้สมบูรณ์ และสามารถนำไปผสมผสานกับความรู้ใหม่ ๆ ให้เข้ากับความรู้สึกเดิมได้ดียิ่งขึ้น จำนวนปี ในการทำงานมากแสดงถึงว่าสนใจที่จะอยู่ทำงานจึงทำให้ต้องการการฝึกอบรมสวนผู้ที่มีจำนวนปีน้อยอาจเป็นพวก ที่ทำงานเพื่อรองานใหม่ ทดลองทำงาน ดังนั้นจึงมีความสนใจและต้องการการฝึกอบรมน้อยกว่ากลุ่มที่มีจำนวนปี ในการทำงานมาก

4 จากการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมของผู้เลี้ยงเด็กซึ่งทำงานในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่แตกต่างกัน พบว่าผู้เลี้ยงเด็กกลุ่มที่อยู่ในโรงเรียนมีคะแนนความสนใจในการฝึกอบรมสูงกว่าผู้เลี้ยงเด็กที่ทำงาน ในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน เพราะผู้เลี้ยงเด็กในโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาเป็นระบบมีการประเมิน

มาตรฐานการศึกษา มีการพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีการประเมินการทำงานเพื่อต้อสัญญาการทำงานปีต่อปี ดังนั้นผู้เลี้ยงเด็กต้องพัฒนาตนเองเพราะหากไม่พัฒนาตนเองอาจจะทำให้ไม่ได้รับการประเมินให้ทำงานในปีถัดไปได้ส่วนทางด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนนั้นผู้เลี้ยงเด็กทั้งที่ทำงานในโรงเรียนและที่ทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนมีความต้องการไม่แตกต่างกันนั้นเนื่องจากในปัจจุบันมีสื่อการสอนที่สามารถซื้อได้ตามสำนักพิมพ์ทางการศึกษาต่าง ๆ มากมายให้เลือกตามความต้องการทั้งยังมีราคาถูกและประหยัดเวลา ซึ่งทางหน่วยงานมีงบประมาณในการใช้จ่ายทางด้านสื่อการเรียนการสอนให้ด้วยจึงส่งผลให้ความต้องการไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนควรจัดให้มีการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับเรื่อง เทคนิคการทำกิจกรรม เทคนิคการสอนเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย และการจัดกิจกรรมให้ตรงตามพัฒนาการเด็กปฐมวัย
- 2 หน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาปฐมวัยควรได้มีการจัดทำหลักสูตรสำหรับพัฒนาบุคลากรที่ไม่ได้จบตรงตามสาขาปฐมวัย รวมถึงผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย
- 3 ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่ผู้ดูแลเด็กไม่มีความรู้และประสบการณ์ตรง หรืออยู่ในชุมชนที่ขาดแคลนบุคลากรปฐมวัย เช่น ศูนย์เลี้ยงเด็กขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1 ควรศึกษาผลการอบรมที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาปฐมวัยระยะยาว
- 2 การพัฒนารูปแบบหลักสูตรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยลักษณะต่าง ๆ
- 3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้เลี้ยงเด็กเพื่อนำไปสร้างแรงจูงใจให้ผู้เลี้ยงเด็กมีกำลังใจในการพัฒนาการทำงาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลยา ตันติผลาชีวะ (2537) "การฝึกอบรม" เอกสารคำสอนประกอบการสอนวิชา ปว 671 ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
_____ (2542, กรกฎาคม) "ความหมายของการศึกษาปฐมวัย" วารสารการศึกษาปฐมวัย 3 (3)
_____ (2543) การสอนแบบจิตปัญญา แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับอนุบาลศึกษา
_____ (2545, เมษายน) "งานวิจัยต่างประเทศ" วารสารการศึกษาปฐมวัย 6(2)
_____ (2545) รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา กรุงเทพฯ เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์
- กุลล สุนทรธาดา, จิตตนันท์ เดชะคุปต์ (2544) รูปแบบและการจัดบริการสถานเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพ
ในประเทศไทย กรณีพิณศึกษา นครปฐม สถาบันวิจัยประชากร
กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ (2528) โครงการวิจัยประสิทธิภาพของการจัดบริหารสำหรับเด็ก
ปฐมวัย, สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการการพัฒนา
การศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2540) แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
_____ (2542) พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับเป็นกฎหมาย กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานการศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย,
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กองวิชาการ สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร (2542) รายงานสถิติการศึกษาปี 2541 ของโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
_____ (2545) รายงานสถิติการศึกษาปี 2544 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
_____ (2546) กรอบอัตรากำลังลูกจ้างกรุงเทพมหานครตำแหน่งคนเลี้ยงเด็กกรุงเทพมหานคร
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานการศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย (2528)
โครงการวิจัยประสิทธิภาพของการจัดบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
_____ (2546) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2535) รายงานการศึกษา แนวทางการพัฒนาเด็ก
อายุ 0 – 5 ปี กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยรัตน์ ศรีวิธนะ (2542) ความต้องการการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของ
นักวิชาการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กทม (การศึกษา
ผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จิตรา ศาสานัส (2542) การศึกษาความต้องการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูสอน
ศิลปศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
ปริญญานิพนธ์ กทม (ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร

- จุฬารัตน์ เ็นสวัสดิ์ (2544) ความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สำนัก
การประถมศึกษาจังหวัดนครพนม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร
- ฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (2533) การศึกษาเด็ก ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ โอ เอส พรินต์ติ้งเฮาส์
- นิสสากร พิมพ์ทอง (2545) ความต้องการรับการฝึกอบรมของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี
สารนิพนธ์ กศ ม (ธุรกิจศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2521) เอกสารประกอบการสอบภาควิชาสถิติศึกษา วิชา 302 ภาควิชา
พื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บรรเจิด สาริพัฒน์ (2532) การติดตามผลการฝึกอบรมตามโครงการโรงเรียนบุตรเกษตรกร ของมูลนิธิ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยานิพนธ์ วท ม (วิทยาศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- ประอร อิศรเสนา ณ อยุธยา (2544) "ความสำเร็จของการศึกษาปฐมวัย" วารสารการศึกษาปฐมวัย
(5)(2)
- พัฒนา ชัชพงษ์ (2540) โครงสร้างและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาก่อนประถม ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- พัฒนาชุมชน, สำนัก (2545) แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน กรุงเทพฯ
เอเชียแปซิฟิก ออฟเซต
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ พัฒนาศึกษา
- ภรณ์ คุรุรัตน์ (2542) การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา กรุงเทพฯ
พัฒนาศึกษา
- มรกต อิศรานุวัฒน์ (2545) การศึกษาความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ปริญญานิพนธ์ (กศ ม)
การศึกษาผู้ใหญ่ กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- มัลลิกา ไกยสิน (2547) การศึกษาความต้องการฝึกอบรมของครูภาษาอังกฤษช่วงชั้น ป 4-6 ระดับต้น
ในเขต การศึกษา 4 ปริญญานิพนธ์ ศศ ม (การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- เยาวนุช ทานาม (2545) การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสอนภาษาจีน ปริญญานิพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถ่ายเอกสาร
- เยาวพา เดชะคุปต์ (2528) กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- _____ (2542) การจัดการศึกษาสำหรับปฐมวัย กรุงเทพฯ แม็คจำกัด
- _____ (2542) กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย กรุงเทพฯ เจ้าพระยาระบบการพิมพ์
- เยาวมาลย์ วิเศษ (2548) ปัญหาและความต้องการการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช
ใน เขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ปริญญานิพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2535) การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในภาคตะวันออก
สังกัดกรมการศาสนา วิทยานิพนธ์ ดบ กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถายเอกสาร
- ราตี ทองสวัสดิ์ (2533) “แนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยศึกษา” ในเอกสารการสอนชุดฝึกอบรมครู
และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยหน่วย 1-5 หน่วยที่ 2 หน้า 57-87 พิมพ์ครั้งที่ 2,
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ (2543) รายงานการวิจัยอิทธิพลของธุรกิจต่อสภาพการเลี้ยงดูเด็กและ
พ่อแม่ ศักยภาพที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กปฐมวัยสงขลา คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถายเอกสาร
- วิบูลย์ บุญยธโรกุล (2545) คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม กรุงเทพฯ ด้านสุขภาพการพิมพ์
- วิรัช ศรีทอง (2534) ปัญหาและความต้องการของครูสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นประเภทอุตสาหกรรม
ของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ กศ ม (อุตสาหกรรม)
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถายเอกสาร
- สาส์น เหมือนมงคลกุล (2534) การศึกษาระดับแนวโน้มของการจัดปฐมวัยศึกษาของไทยในปี พุทธศักราช
2544 วิทยานิพนธ์ คม (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถายเอกสาร
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545) การวัดและการประเมินแนวโน้ม เด็กปฐมวัย กรุงเทพฯ ภาควิชา
หลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2525) การวางแผนการประเมินผลการศึกษาผู้ใหญ่ กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- _____ (2538) จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- สมชาติ กิจยรรยง (2537) เทคนิคการจัดฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ กรุงเทพฯ ซีเอ็ดดูเคชั่น
- อำพร ศรีประทุม (2546) การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในในการพัฒนาการสอนโดย
เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ (กศ บ)
(การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถายเอกสาร
- Baptiste, N E (1993) *Inservice and preservice training need of current and future* New Mexico Early
Childhood Program New Mexico State University USA
- Blatter, P J (1989) *Early childhood educators' perceptions regarding training need* The Ohio State
University USA
- Brewer, J A (2004) *Introduction to Early Childhood Education Preschool through Primary Grades 5 th ed*
Boston Peason Education, Inc
- Conner, T L (2004) *A traing needs assessment of early childhood service providers in the state of*
Nevada University of Nevada, Rno
- Essa, Eva (1996) *Introduction to Early Chidhood Eduction* 2 ed Albany Delmar Publishers
- Good, C V (editor) (1945) *Dictionary of education*, New York and London MC Graw – Hill Book
- Hymes, J I Jr (1969) *Earty Childhood Education An Introduction to the Program*, Washington D C
National

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1 รศ ดร เยาวพา เดชะคุปต์	อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2 ผศ รัตนา จิวแหลม	อาจารย์ระดับ 8 โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3 นายอุดมศักดิ์ นาคี	หัวหน้าฝ่ายทดสอบและประเมินผล กองวิชาการ
สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
4 นางอริภัทร สายนาค	นักวิชาการศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
5 นางสาวศิริพร รัตนกำเนิด	พัฒนากร กองพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน
กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข
รายชื่อศูนย์พัฒนาและโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียน

สำนักงานเขตสะพานสูง

- 1 โรงเรียนสุเหร่าชีรอ
- 2 โรงเรียนสุเหร่าลาดบัวขาว
- 3 โรงเรียนสามแยกคลองหล่อแหล
- 4 โรงเรียนสมโภชน์กรุงอนุสรณ์
- 5 โรงเรียนวัดลาดบัวขาว
- 6 โรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน

สำนักงานเขตมีนบุรี

- 1 โรงเรียนคลองตันนูน
- 2 โรงเรียนคลองสาม
- 3 โรงเรียนคลองสี่ (วังเล็กวิทยานุสรณ์)
- 4 โรงเรียนบ้านเกาะ
- 5 โรงเรียนบึงขวาง
- 6 โรงเรียนมีนบุรี
- 7 โรงเรียนวัดทองสัมฤทธิ์
- 8 โรงเรียนวัดป่าเพ็ญเหนือ
- 9 โรงเรียนวัดแสนสุข
- 10 โรงเรียนวัดใหม่สำนักแขวก
- 11 โรงเรียนวัดศาลาคู้
- 12 โรงเรียนวัดสุเทรบางชัน
- 13 โรงเรียนสุเหร่าทรายกองดิน

สำนักงานเขตคลองสามวา

- 1 โรงเรียนกลางคลองสอง
- 2 โรงเรียนบางชัน
- 3 โรงเรียนบ้านแบนประโด
- 4 โรงเรียนประชาราษฎร์อุปถัมภ์วิทยา
- 5 โรงเรียนวัดคูบอน
- 6 โรงเรียนวัดบัวแก้ว
- 7 โรงเรียนวัดแป้นทอง
- 8 โรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์
- 9 โรงเรียนวัดสำกระดาน
- 10 โรงเรียนวัดศรีสุก

- 11 โรงเรียนวัดสุขใจ
- 12 โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด
- 13 โรงเรียนสุเหร่าเกาะขุนเนร
- 14 โรงเรียนสุเหร่าคลองสี่
- 15 โรงเรียนสุเหร่าคลองหนึ่ง
- 16 โรงเรียนสุเหร่าสามวา
- 17 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ
- 18 โรงเรียนบ้านหนองระแหง

สำนักงานเขตหนองจอก

- 1 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนครเศรษฐ)
- 2 โรงเรียนสุเหร่าหะยีมินา
- 3 โรงเรียนสุเหร่าบ้านเกาะ
- 4 โรงเรียนลำบุหรีพวง
- 5 โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์
- 6 โรงเรียนสุเหร่าศาลาแดง
- 7 โรงเรียนสุเหร่าใหม่
- 8 โรงเรียนสามแยกทหาไข
- 9 โรงเรียนหลวงแห่ง
- 10 โรงเรียนนิลราชบุรีอุปถัมภ์
- 11 โรงเรียนบ้านเจียรดับ
- 12 โรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร
- 13 โรงเรียนสุหร่านาดับ
- 14 โรงเรียนสุเหร่าอีริ้ว
- 15 โรงเรียนอิสราล่ำไทร
- 16 โรงเรียนบ้านลำตันกล้วย
- 17 โรงเรียนวัดพระยาปลา
- 18 โรงเรียนวัดแสนเกษม
- 19 โรงเรียนวัดใหม่เจริญราษฎร์
- 20 โรงเรียนวัดสามงาม
- 21 โรงเรียนวัดสีชมพู
- 22 โรงเรียนลำเจ็ดยี่
- 23 โรงเรียนสุเหร่าคลองแก้ว
- 24 โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบ
- 25 โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบเอ็ด
- 26 โรงเรียนสุเหร่าสนามกลางลำ

- 27 โรงเรียนวัดใหม่กระทุ่มล้ม
- 28 โรงเรียนผลลิ่งรุ่งเรือง
- 29 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง
- 30 โรงเรียนคลองสอง
- 31 โรงเรียนการีอุปถัมภ์
- 32 โรงเรียนสุเหร่าลำแขก
- 33 โรงเรียนศิริวังวิทยาการ
- 34 โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์
- 35 โรงเรียนวัดอู่ตะเภา
- 36 โรงเรียนวัดลำด้อยตึง
- 37 โรงเรียนลำผักชี

สำนักงานเขตลาดกระบัง

- 1 โรงเรียนวัดลาดกระบัง
- 2 โรงเรียนวัดปลูกศรัทธา
- 3 โรงเรียนวัดสังฆราชา
- 4 โรงเรียนวัดป่ารุ่งรื่น
- 5 โรงเรียนวัดพลมานีย์
- 6 โรงเรียนวัดสุทธาโกชน์
- 7 โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา
- 8 โรงเรียนบ้านทับยาว (ประสานสามัคคี)
- 9 โรงเรียนวัดบึงบัว
- 10 โรงเรียนวัดทิพพาวาส
- 11 โรงเรียนลำพะอง
- 12 โรงเรียนวัดราชโกษา
- 13 โรงเรียนวัดชุมทอง
- 14 โรงเรียนชุมทอง (เพชรทองคำอุปถัมภ์)
- 15 โรงเรียนวัดลานบุญ
- 16 โรงเรียนวัดปากบึง
- 17 โรงเรียนสุเหร่าลำนายโส
- 18 โรงเรียนแดงเป่า
- 19 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง
- 20 โรงเรียนตำบลชุมทอง (ประชาอุทิศ)

สำนักงานเขตประเวศ

- 1 โรงเรียนวัดตะกั่ว
- 2 โรงเรียนแกนทองอุปถัมภ์
- 3 โรงเรียนวัดกระทุ่มเสือปลา
- 4 โรงเรียนคลองมะขามเทศ
- 5 โรงเรียนสุเหร่าจรเข้ขบ
- 6 โรงเรียนสุเหร่าทางควาย
- 7 โรงเรียนสุเหร่าทับช้าง
- 8 โรงเรียนสุหร่าบึงหนองบอน
- 9 โรงเรียนสุหร่าศาลาลอย
- 10 โรงเรียนสุหร่าบ้านม้า
- 11 โรงเรียนคลองปักหลัก
- 12 โรงเรียนงามมานะ
- 13 โรงเรียนคชเผือกอนุสรณ์
- 14 โรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์
- 15 โรงเรียนอยุธยาเป็นสุขอนุสรณ์

สำนักงานเขตสวนหลวง

- 1 โรงเรียนวัดใต้
- 2 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์
- 3 โรงเรียนสุหร่าใหม่
- 4 โรงเรียนหัวหมาก
- 5 โรงเรียนคลองกลั่นตัน
- 6 โรงเรียนวัดทองโน
- 7 โรงเรียนวัดปากบ่อ

สำนักงานเขตคันนายาว

- 1 โรงเรียนคันนายาว
- 2 โรงเรียนจินตบำรุง

กลุ่มตัวอย่าง ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน

สำนักงานเขตสะพานสูง

- 1 ศูนย์ฯ ชุมชนบ้านคลองบางลา
- 2 ศูนย์ฯ ชุมชนหมู่บ้านเคหะนคร
- 3 ศูนย์ฯ สุขเหว้าซีร่อ

สำนักงานเขตมีนบุรี

- 1 ศูนย์ฯ วังทองพัฒนา
- 2 ศูนย์ฯ อัมบุรามา
- 3 ศูนย์ฯ อันนุรอยน์
- 4 ศูนย์ฯ บางชันพัฒนา
- 5 ศูนย์ฯ คู่งสร้างสรรค์
- 6 ศูนย์ฯ อิตซ์ฮาร์ดพัฒนา
- 7 ศูนย์ฯ สามัคคีคลองตันนน
- 8 ศูนย์ฯ สุขเหว้าคูด
- 9 ศูนย์ฯ หมู่บ้านธนากร
- 10 ศูนย์ฯ หมู่บ้านปรีชา 10
- 11 ศูนย์ฯ รามอินทราเนรมิตร
- 12 ศูนย์ฯ มีนบุรีอุปถัมภ์
- 13 ศูนย์ฯ สุภาวัลย์เทพารักษ์
- 14 ศูนย์ฯ ชุมชนราษฎร์พัฒนา

สำนักงานเขตคลองสามวา

- 1 ศูนย์ฯ ชาร์พีหุทิศ
- 2 ศูนย์ฯ เจริญพัฒนา (คูด)
- 3 ศูนย์ฯ สุขใจ
- 4 ศูนย์ฯ กมาลุลอิสลาม
- 5 ศูนย์ฯ พระยาสุเรนทร์

สำนักงานเขตหนองจอก

- 1 ศูนย์ฯ ดารุละมาน
- 2 ศูนย์ฯ นุรุลลอฮ์
- 3 ศูนย์ฯ กิตติเหมกรณ์
- 4 ศูนย์ฯ สะพิรุสลาม
- 5 ศูนย์ฯ ดารุฮาซันนัย
- 6 ศูนย์ฯ ยาชุมอุทิศ

- 7 ศูนย์ฯ ดารุณนาอิม
- 8 ศูนย์ฯ นูรุดดิน
- 9 ศูนย์ฯ ฮาซานุดดิน
- 10 ศูนย์ฯ ศิริวัง
- 11 ศูนย์ฯ ล้ามดตะนอยสร้างสรรค์
- 12 ศูนย์ฯ แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง
- 13 ศูนย์ฯ นูรุลเอียซาน
- 14 ศูนย์ฯ ซอลีฮุลมุสลมัน
- 15 ศูนย์ฯ นูรุลลาม
- 16 ศูนย์ฯ เนียะมาตุลมักบูลีน
- 17 ศูนย์ฯ วัดราชฎร์ป่ารง
- 18 ศูนย์ฯ ภัคดีธรรม
- 19 ศูนย์ฯ บัสยิดนุรุลยะกิน
- 20 ศูนย์ฯ มูลนิธิอิสลามเพื่อการพัฒนา
- 21 ศูนย์ฯ มัสยิดดารุ้ลฆอนี
- 22 ศูนย์ฯ อิตดารุ้ลมีนา
- 23 ศูนย์ฯ รวมพัฒนาสินอนันต์
- 24 ศูนย์ฯ หมู่บ้านเลียบวารี
- 25 ศูนย์ฯ ลำต้อยติง
- 26 ศูนย์ฯ กระทุมราย
- 27 ศูนย์ฯ ดารุ้ลนาซีฮะ
- 28 ศูนย์ฯ วัดพญาปลา
- 29 ศูนย์ฯ วัดแสนเกษม
- 30 ศูนย์ฯ สื่อสันติ
- 31 ศูนย์ฯ อัลฮุดา
- 32 ศูนย์ฯ ดารุ้ลซุนนี

สำนักงานเขตลาดกระบัง

- 1 ศูนย์ฯ วัดสุธาโภชน์
- 2 ศูนย์ฯ วัดพลมานีย์
- 3 ศูนย์ฯ พิวชิวติง – ลัมเซาะติ้ม
- 4 ศูนย์ฯ หมู่บ้านพัฒนาลำคาเรียว
- 5 ศูนย์ฯ ดารุ้ลมุถีมอุปถัมภ์
- 6 ศูนย์ฯ ฟันนครร่วมเกล้าระยะ 6 โซน 12
- 7 ศูนย์ฯ ชุมชนป่ารุงรีน
- 8 ศูนย์ฯ หมู่บ้านพัฒนาสาปลาทิว
- 9 ศูนย์ฯ ทองคำอุปถัมภ์
- 10 ศูนย์ฯ ชุมชนจิตร 1

- 11 ศูนย์ฯ ฟื้่นนกรรมเกล้าระยะ 5 โซน 11
- 12 ศูนย์ฯ มิตรปลูกศรททา
- 13 ศูนย์ฯ ฟื้่นนกรรมเกล้าระยะ 1 โซน 7
- 14 ศูนย์ฯ ฟื้่นนกรรมเกล้าระยะ 2 โซน 9
- 15 ศูนย์ฯ ฟื้่นนกรรมเกล้าระยะ 3 โซน 8
- 16 ศูนย์ฯ ฟื้่นนกรรมเกล้าระยะ 4 โซน 10
- 17 ศูนย์ฯ วัดราชโกษา

สำนักงานเขตประเวศ

- 1 ศูนย์ฯ ออณนุช 40 ไร่
- 2 ศูนย์ฯ ชุมชนเกาะกลาง
- 3 ศูนย์ฯ ร่วมใจพัฒนา
- 4 ศูนย์ฯ ออณนุช 86
- 5 ศูนย์ฯ ชุมชนบ้านม้า

สำนักงานเขตสวนหลวง

- 1 ศูนย์ฯ ชุมชนยาใจ
- 2 ศูนย์ฯ คลองสะแก
- 3 ศูนย์ฯ วัดใต้
- 4 ศูนย์ฯ นาคภาษิต
- 5 ศูนย์ฯ อิลเอียะดิชอม
- 6 ศูนย์ฯ มุสลิมพัฒนาบ้านป่า
- 7 ศูนย์ฯ อัลกุบรอ
- 8 ศูนย์ฯ รวมพัฒนาบ้านป่า
- 9 ศูนย์ฯ โมรารวรรณ
- 10 ศูนย์ฯ ธรรมานุรักษ์
- 11 ศูนย์ฯ ประสาทศีล
- 12 ศูนย์ฯ แหลมทองพัฒนา
- 13 ศูนย์ฯ เอื้ออารีย์

สำนักงานเขตคันนายาว

- 1 ศูนย์ฯ บ้านเกาะ
- 2 ศูนย์ฯ วิมานสุข
- 3 ศูนย์ฯ แกรายพัฒนา
- 4 ศูนย์ฯ รังสียา
- 5 ศูนย์ฯ วัดบุญศรีมณีกรณ

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความต้องการการอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์

กรุงเทพมหานคร

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1 แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับความต้องการการอบรมของผู้เลี้ยงเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกลุ่มศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการอบรมให้ตรงตามความต้องการของท่านเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพต่อไป ข้อมูลที่ได้รับนี้ไม่มีผลเสียใด ๆ ต่อท่านทั้งสิ้น ขอให้ตอบตามความเป็นจริง

2 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนตัวจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นความต้องการการอบรมของท่าน 4 ด้าน ดังนี้

- 1 ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย (จำนวน15 ข้อ)
- 2 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย (จำนวน15 ข้อ)
- 3 ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (จำนวน15 ข้อ)
- 4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน (จำนวน15 ข้อ)

3 โปรดอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจก่อนตอบแบบสอบถาม และโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เนื่องจากคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปประมวลข้อมูลเพื่อการพัฒนาการอบรมบุคลากรในการปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสนใจของท่าน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเบญจมา วงษ์ประเสริฐ
นิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1 อายุ

☐ น้อยกว่า 25 ปี

☐ 25 - 30 ปี

☐ มากกว่า 30 ปี

2 ระดับการศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ อนุปริญญาหรือสูงกว่า สาขา

3 ประสบการณ์ในการทำงานในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

☐ 1 - 3 ปี

☐ มากกว่า 3 ปี (กรุณาระบุจำนวน ปี)

4 ลักษณะสถานพัฒนาเด็ก

☐ โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้นปฐมวัย

☐ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน

ตอนที่ 2

ความต้องการการอบรมของผู้เลี้ยงเด็ก กลุ่มสตรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เป็นความต้องการการอบรมของผู้เลี้ยงเด็กกลุ่มสตรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ใน 4 ด้าน คือ

ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย
 ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
 ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า ท่านมีความต้องการการอบรมในแต่ละข้อมากน้อยเพียงใด โดยทำ
 เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่าน

คะแนน 4 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

คะแนน 3 หมายถึง มีความต้องการมาก

คะแนน 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ			
		4	3	2	1
0	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพียงใดจึงได้รับการบรรจุ	✓			
00	นักเรียนปฐมวัยที่สังคมไทยคาดหวัง			✓	

ข้อ 0 หมายถึง ท่านต้องการได้รับการอบรมเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพียงใดจึง
 ได้รับการบรรจุ มากที่สุด

ข้อ 00 หมายถึง ท่านต้องการได้รับการอบรมเรื่อง นักเรียนปฐมวัยที่สังคมไทยคาดหวัง น้อย

ด้านที่ 1 : ความต้องการการอบรมในเรื่องการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ			
		4	3	2	1
1	การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย				
2	การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย				
3	การจัดกิจกรรมเสรีสำหรับเด็กปฐมวัย				
4	การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย				
5	การจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กปฐมวัย				
6	การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย				
7	การดูแลเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ				
8	เทคนิคการส่งเสริมและเร้าความสนใจในการทำกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย				
9	เทคนิคการสอนเด็กปฐมวัย				
10	เพลงสำหรับเด็กปฐมวัย				
11	การจัดกิจกรรมให้ตรงตามพัฒนาการของเด็ก				
12	การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย				
13	การจัดกิจกรรมนาฏศิลป์สำหรับเด็กปฐมวัย				
14	การจัดแสดงผลงานของเด็กปฐมวัย				
15	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย				

ด้านที่ 2 ความต้องการการอบรมในเรื่องการผลิตและการใช้สื่อการสอนเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ			
		4	3	2	1
1	การเลือกใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้				
2	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย เช่น เล่นปีนป่าย โหน				
3	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กปฐมวัย เช่น การเลือกเนื้อหา และทำนองเพลงที่สร้างความเพลิดเพลิน				
4	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัย เช่น การเลือกใช้หุ่นมือ หัวสัตว์ นิทาน เพื่อแสดงบทบาทสมมติ				
5	วิธีการเล่นนิทานและการใช้หุ่นมือสำหรับเด็กปฐมวัย				
6	การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการความพร้อมทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เช่น การเลือกใช้สื่อเพื่อพัฒนาการรับรู้ การจำแนกสิ่งต่าง ๆ การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ				
7	การเลือกใช้สื่อเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เช่น สื่อที่สามารถดัดแปลง ต่อเป็นสิ่งต่าง ๆ ได้				
8	การนำวัสดุท้องถิ่นมาผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอน				
9	การเลือกใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์ทางภาษา				
10	วิธีการใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย				
11	การจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กปฐมวัย				
12	การใช้เกม เพลง และกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจของเด็กปฐมวัย				
13	การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย				
14	การใช้สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย				
15	เทคนิคการจัดเก็บและการรักษาสื่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย				

ด้านที่ 3 ความต้องการการอบรมในเรื่องการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ			
		4	3	2	1
1	ระดับพัฒนาการปกติของเด็กปฐมวัย				
2	การประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัย				
3	วิธีการประเมินผลโดยการจดบันทึกจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย				
4	วิธีการประเมินผลงานของเด็กปฐมวัย				
5	วิธีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยจากการสัมภาษณ์				
6	การวัดและประเมินพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย				
7	การวัดและประเมินพัฒนาการทางสติปัญญา				
8	การสร้างแบบประเมินพัฒนาการทางร่างกายสำหรับเด็กปฐมวัย				
9	การสร้างแบบประเมินพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย				
10	วิธีการประเมินโดยใช้แบบประเมินพัฒนาการ				
11	การแปรผลจากการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย				
12	วิธีการบันทึกแบบประเมินพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย				
13	การรายงานผลประเมินให้ผู้ปกครองทราบ				
14	ลักษณะพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กปฐมวัย				
15	การบันทึกเพื่อรายงานผลพัฒนาการและความพร้อมทางการเรียนของเด็กปฐมวัย				

ด้านที่ 4 ความต้องการการอบรมในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ			
		4	3	2	1
1	วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง				
2	การส่งเสริมผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน				
3	แนวทางการส่งเสริมผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมกิจกรรมในโรงเรียน				
4	การประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมพิเศษ				
5	การแนะนำผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย				
6	การแนะนำผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กปฐมวัยที่บ้าน				
7	แนวทางการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน				
8	การจัดทำข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครอง				
9	การจัดค่ายโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติกิจกรรม และประเมินผล				
10	การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในฐานะตัวแทนผู้ปกครองในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา				
11	การจัดหาทุนจากชุมชนหรือหน่วยงานของผู้ปกครองมาสนับสนุนการศึกษา				
12	การจัดทำสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยร่วมกับผู้ปกครอง				
13	ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง เช่นห้องสมุดผู้ปกครอง บริการยืมหนังสือ				
14	แนวทางการจัดการอบรมสำหรับผู้ปกครอง				
15	การให้คำปรึกษาสำหรับผู้ปกครองที่มีความต้องการเฉพาะ				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเบญจา วงษ์ประเสริฐ
วันเดือนปีเกิด	1 ธันวาคม 2513
สถานที่เกิด	325 หมู่ 3 ต.บางตาเถร อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	30/3-5 ซอยแบริง 30 หมู่ 2 ถนนสุขุมวิท107 ต.ลำโรงเหนือ อ. เมือง จ. สมุทรปราการ 10270 โทร 0-2361-3469 , 0-2743-2601-2
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสุหรabanม้า 325 ถนนมอเตอรเวย์กรุงเทพฯ – ชลบุรี แขวงประเวศ เขตประเวศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนปณณพิทยา จ. สุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสองพี่น้องวิทยา จ. สุพรรณบุรี
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนยานนาวาเวศวิทยาคม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอก การศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) การศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร